

**“LÄHISUHDEVÄKIVALLAN KEHYKSIÄ ILTALEHDESSÄ
VUOSINA 2002, 2012 JA 2022 “**

Emma Häkkinen ja Silja Säily

Kandidaatintutkielma

Journalistiikka

Kieli- ja viestintätieteiden laitos

Jyväskylän yliopisto

Syksy 2023

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Kieli- ja viestintätieteiden laitos
Tekijä Häkkinen, Emma ja Säily, Silja	
Työn nimi Lähisuhdeväkivallan kehyksiä Iltalehdessä vuosina 2002, 2012 ja 2022	
Oppiaine Journalistiikka	Työn tyyppi Kandidaatintutkielma
Aika Syksy 2023	Sivumäärä 47 + liitteet
Ohjaaja Turo Uskali	
Tiivistelmä <p>Suomessa sukupuolten välinen tasa-arvo on korkea, mutta lähisuhdeväkivallan esiintyvyys on huomattavan yleistä. Tätä ilmiötä kutsutaan pohjolan paradoksiksi. Lähisuhdeväkivalta on ilmiönä vahvasti sukupuolittunut ja suurin osa uhreista on naisia. Lähisuhdeväkivalta on yleinen rikosuutisten aihe. Rikosuutisia esiintyy runsaasti etenkin iltapäivälehdissä, jotka ovat tunnettuja sensaatiomaisesta ja nopeasta uutisoinnistaan.</p> <p>Tämän kandidaatintutkielman tavoitteena on selvittää, miten Iltalehti uutisoi lähisuhdeväkivallasta vuosina 2002, 2012 ja 2022. Pyrimme myös selvittämään, onko uutisoinnissa tapahtunut tarkasteluajankohtien aikana muutosta. Käytimme tutkimusmenetelmämme laadullista sisällönanalyysia ja kehysanalyysia. Aineistomme koostui 65 lähisuhdeväkivallasta kertovasta jutusta. Aineiston artikkelit ovat esimerkiksi uutisia, feature-juttuja sekä lukijoiden toimittajalta kysymiä kysymyksiä. Erittelimme aineiston artikkelit niissä esiintyvien väkivaltamuotojen mukaan fyysiseen, henkiseen, taloudelliseen ja seksuaaliseen väkivaltaan. Näin saimme paremman ymmärryksen aineistosta. Tämän jälkeen lajittelimme aineiston neljään kehykseen, jotka määrittelimme aineistostamme itse.</p> <p>Tutkielmassa selvisi, että lähisuhdeväkivallan uutisoinnissa korostetaan monia erilaisia näkökulmia. Jotkut jutut kertovat aiheesta nopeasti, kun taas joissain jutuissa väkivallan taustoja selostetaan laajasti. Osa jutuista korosti vahvaa toimijuutta, kun taas osa pyrki löytämään selityksiä tapahtuneelle väkivallalle. Tutkimuksesta selvisi, että Iltalehti on siirtynyt lähisuhdeväkivallasta uutisoidessa pidempiin, tarinallisempiin ja väkivaltaa taustoittavimpiin juttuihin. Syynä muutokseen voi olla esimerkiksi journalismin viihteellisuuden kasvu kilpailun koventuessa tai kasvava ymmärrys lähisuhdeväkivallasta laajana yhteiskunnallisena ongelmana.</p>	
Asiasanat: Lähisuhdeväkivalta, iltapäivälehdet, rikosjournalismi, kehysanalyysi	
Säilytyspaikka: Jyväskylän yliopisto	

Taulukot

Taulukko 1: Aineiston vuosijakauma	21
Taulukko 2: Väkivallan muotojen jakautuminen tarkasteluvuosina	23
Taulukko 3: Väkivallan muotojen jakautuminen tarkasteluvuosina suhteutettuna juttujen määrään ≈%	24
Taulukko 4: Kehysten vuosittainen jakauma	36
Taulukko 5: Kehysten vuosittainen jakauma suhteutettuna aineiston kokonaismäärään ≈%	36

Sisällysluettelo

Taulukot.....	3
1 JOHDANTO.....	5
2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS.....	7
2.1 Lähisuhdeväkivallan määrittely	7
2.2 Aikaisempi tutkimus	8
2.3 Lähisuhdeväkivalta Suomessa	9
2.3.1 Väkivallan sukupuolittuneisuus	14
2.4. Rikosjournalismi.....	14
2.4.1 Rikosjournalismi iltapäivälehdissä	17
2.5 Tutkimusongelma ja -kysymykset.....	18
3 AINEISTO JA MENETELMÄT	19
3.1 Aineisto	19
3.2 Menetelmät	21
4 Tulokset	23
4.1 Aineiston määrällinen jakautuminen.....	23
4.2 Kehykset.....	24
4.2.1 Pintaraapaisu väkivaltaan —Tiukkaa faktaa tapahtumista	25
4.2.2 Keitä ne on ne sankarit? —Ohjien ottaminen omiin käsiin	26
4.2.3 Olosuhteiden uhri —Lähisuhdeväkivallan perustelu muilla tekijöillä	30
4.2.4 Väkivallan oppitunti —Tiedonvälitystä lähisuhdeväkivallasta ja sen muodoista.....	32
4.3 Väkivalta vuosien välillä	34
4.3.1 Muutokset uutisoinnissa	34
4.3.2 Muutokset kehyksissä.....	35
5 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	38
6 loppuksi	45
6.1 Tutkimuksen arviointi	45
6.2 Jatkotutkimus.....	46
Lähteet.....	48
Liitteet	52
Liite 1: Tutkimusaineisto	52

1 JOHDANTO

Pohjoismaat sijoittuvat sukupuolten välisen tasa-arvon mittaustuloksissa kärkeen, mutta naisiin kohdistuvaa lähisuhdeväkivaltaa on paljon. Tätä ristiriitaa on kutsuttu ”pohjolan paradoksiksi” (Gracia ja Merlo 2016, 27–30). Paradoksi on erikoinen, koska sukupuolten välisen tasa-arvon voisi kuvitella vähentävän väkivallan määrää. Suomessa Tilastokeskuksen tekemä selvitys osoittaa kuitenkin päinvastaiseen suuntaan.

Tilastokeskuksen elokuussa vuonna 2023 julkaistu loppuraportti tutkimuksesta *”Sukupuolistunut väkivalta ja lähisuhdeväkivalta Suomessa 2021”* osoittaa, että naisista noin kolmasosa ja miehistä kuudesosa oli kokenut parisuhteen sisällä fyysisistä väkivaltaa. Henkistä väkivaltaa oli kokenut naisista noin puolet ja miehistä 41 prosenttia.

Lähisuhdeväkivallasta uutisointi on osa rikosjournalismia. Rikoksista uutisoiminen on tiedotusvälineille arkipäivää. Toisaalta se on arkea myös lukijoille. Väkivalta, erityisesti intiimeissä suhteissa tai intimisoituna on mediassa ja viihteessä vakituinen aihe (Näre ja Ronkainen 2008, 7). Lyhyet rikosjutut sekä suuria rikoksia seuraavat juttusarjat ovat yleinen aihe mediassa. Se, mistä rikoksista uutisoidaan ja mitä asioita uutisissa painotetaan, kertoo yhteiskunnan ja kulttuurin arvomaailmasta (Mäkipää ja Mörä 2009, 207). Lähisuhdeväkivallan representaatioita seuraamalla saa siis tietoa siitä, miten ongelma hahmotetaan suomalaisessa yhteiskunnassa.

Lähisuhdeväkivallasta puhutaan, kun väkivalta kohdistuu esimerkiksi tekijän entiseen tai nykyisen kumppaniin, lapseen tai lähisukulaiseen (Bildjuschkin ym. 2020).

Lähisuhdeväkivalta on ilmiönä monimuotoinen, mikä vaikeuttaa sen tunnistamista.

Tämän lisäksi perheen sisällä koetusta väkivallasta puhuminen on monelle haastavaa, jolloin tapaukset jäävät usein ilmoittamatta esimerkiksi virkavallan tietoon (esim. Koltola ja Näsi 2022).

Tilastokeskuksen tutkimuksesta huomaa, että lähisuhdeväkivalta on Suomessa vakava ja vahvasti sukupuolittunut ilmiö. Miehet joutuvat naisia useammin uhkailun tai väkivallan kohteeksi ravintoloissa tai baareissa sekä julkisilla paikoilla (Danielsson, Salmi, Siren 2014). Naisille todennäköisin paikka kohdata väkivaltaa on useimmin oma koti. Yksityisasunnoissa väkivaltatilanteet kohdistuvat yleisemmin naisiin (mt.). Naisten voidaan siis todeta joutuvan miehiä useammin lähisuhdeväkivallan kohteeksi.

Euroopan tasa-arvoinstituutti Eigen vuonna 2023 julkaisemasta tasa-arvoindeksistä selviää, että sukupuolten välinen tasa-arvo on Suomessa korkea. Asteikolla 1–100 Suomi sai vuonna 2023 pisteitä yhteensä 74,4, sijoittaen sen kahdeksannelle sijalle tarkastelun kohteena olleista maista (Eige 2023). On kiinnostavaa pohtia, miten sukupuolittuneen väkivallan ongelma hahmotuu suomalaisessa yhteiskunnassa journalistisesta näkökulmasta. Journalistisesti yksi tapa tutkia tätä on selvittää, miten lähisuhdeväkivaltaa kehystetään uutisissa. Rikosuutiset ovat päivittäinen näky sanomalehtien sivuilla ja monet

väkivaltaa koskevat uutiset käsittelevät juuri seurustelu- tai perhesuhteen sisällä tapahtuvia tekoja.

Tässä tutkimuksessa selvitämme, millaisen kuvan suomalaiset iltapäivälehdet antavat Suomessa tapahtuvasta lähisuhdeväkivallasta. Tarkastelemme sitä, miten lähisuhdeväkivallasta uutisoiminen on muuttunut viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana lukemalla Iltalehden lähisuhdeväkivaltauutisia vuosilta 2002, 2012 ja 2022. Hyödynnämme tutkimuksessamme kehysanalyysia sekä laadullisen sisällönanalyysin menetelmiä.

Valitsimme tutkimuskohteeksi juuri iltapäivälehdet, sillä niiden tapa uutisoida väkivaltatapauksista on usein sensaatiohakuista, nopeasti omaksuttavaa ja tunteita herättävää (Kivioja 2018, 33). Iltapäivälehdistä tarkastelun kohteeksi valikoitui Iltalehti, sillä valtakunnallisena iltapäivälehtenä se tuottaa uutisia koko Suomen alueelta. Iltalehti tavoittaa viikoittain printti- ja digilehtien kautta noin 2,8 miljoonaa lukijaa (Alma Media 2023). Tämä kattaa noin puolet Suomen väkiluvusta (Tilastokeskus 2023).

Lisäksi Iltalehti tarjoaa tilaajilleen mahdollisuuden tarkastella näköislehtiä vuodesta 1980 lähtien, jolloin tutkimukseen tarvittava aineisto on helposti saatavilla. Aineiston rajaaminen yhteen iltapäivälehteen takaa aineiston kattavuuden ja antaa tilaa tarkemmalle tarkastelulle paisuttamatta sen määrää liikaa. Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa tietoa siitä, miten iltapäivälehdet kehystävät lähisuhdeväkivaltaa.

Naisiin kohdistuu enemmän lähisuhdeväkivaltaa, mutta uhriksi voivat joutua myös miespuoliset henkilöt. Väkivallan muodoissa on eroavaisuuksia riippuen siitä, onko kyseessä mies- tai naisuhri. Naisiin kohdistuu esimerkiksi miehiä useammin parisuhdeväkivaltaa, kun taas miehiin kohdistuu useammin sisarusten välistä lähisuhdeväkivaltaa (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja Hyvinvoinnin tutkimuskeskus 2023). Tämän vuoksi perehdymme tutkimuksen teoreettisessa kehityksessä ilmiön sukupuolittuneisuuteen.

Ensin esittelemme tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen. Määrittelemme keskeisimmät käsitteet ja käymme läpi aikaisempaa tutkimusta lähisuhdeväkivallan representaatiosta mediassa, lähisuhdeväkivallan esiintymisestä Suomessa, lähisuhdeväkivallan sukupuolittuneisuudesta sekä rikosjournalismista iltapäivälehdissä. Tämän jälkeen esittelemme tutkimuksemme aineiston ja tutkimusmenetelmän, minkä jälkeen siirrymme esittelemään tuloksia. Lopuksi kertaamme tutkimuksen löydökset, arvioimme tutkimuksen onnistumista ja pohdimme mahdollisia jatkotutkimusaiheita.

2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Tässä luvussa määrittelemme tutkimuksen keskeisimmän käsitteen eli lähisuhdeväkivallan. Lisäksi esittelemme tutkimuksen teoreettisen viitekehysten. Aloitamme esittelemällä aikaisempaa tutkimusta lähisuhdeväkivallan kuvaamisesta mediassa. Tämän jälkeen tarkastelemme lähisuhdeväkivallan esiintyvyyttä Suomessa ja sen sukupuolittuneisuutta. Käymme läpi myös rikosjournalismista ja iltapäivälehdistä tehtyä tutkimusta. Lopuksi esittelemme tutkimusongelman ja tutkimuskysymykset.

2.1 Lähisuhdeväkivallan määrittely

Lähisuhdeväkivalta on monimuotoinen ilmiö ja sen voi luokitella alalajeihin esimerkiksi sen ilmenemismuodon mukaan. Tässä tutkielmassa käsittelemme fyysistä, henkistä, seksuaalista ja taloudellista väkivaltaa. Päädyimme rajaamaan muodot näihin neljään, jotta tutkimuksessa käytettävä lähisuhdeväkivallan määritelmä olisi selkeä ja tarpeeksi rajattu. Käytimme käsitteiden määrittelyssä Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen Väkivaltakäsitteiden sanastoa (Bildjuschkin ym. 2020). Sanasto määrittelee lähisuhdeväkivallan esimerkiksi tekijän entiseen tai nykyisen kumppaniin, lapseen tai lähisukulaiseen kohdistuvana väkivaltana (mt).

Fyysinen väkivalta on tarkoituksellista ruumiillisen koskemattomuuden loukkaamista. Henkinen väkivalta puolestaan tarkoittaa psyykkisen hyvinvoinnin tietoista vahingoittamista ja ilmenee esimerkiksi alistamisena, eristämisenä tai kontrollointina. Taloudellinen väkivalta on henkilön taloudellisen itsemääräämisen tarkoituksellista loukkaamista tai rajoittamista. Seksuaalinen väkivalta liittyy tahalliseen loukkaukseen henkilön seksuaalista koskemattomuutta tai itsemääräämisoikeutta kohtaan. (Bildjuschkin ym. 2020.)

Väkivaltakäsitteiden sanaston pohjalta käsitämme fyysisen väkivallan tutkimusaineistossamme miksi tahansa fyysiseksi vahingoittamiseksi tai vahingoittamisen yrittämiseksi. Henkisen väkivallan hahmotamme toisen henkilön tahalliseksi loukkaamiseksi, joka pitää sisällään esimerkiksi sanallisen kaltoinkohtelun, vainon ja pettämisen. Taloudellinen väkivalta on määritelmämme mukaan esimerkiksi rahankäytön kontrollointia tai rahan kavaltamista seurustelukumppanilta tai perheenjäseneltä. Käsitämme tutkimuksessamme seksuaalisen väkivallan esimerkiksi seksuaaliseen tekoon painostamiseksi tai pakottamiseksi sekä seksuaalisen materiaalin luvattomaksi levittämiseksi.

2.2 Aikaisempi tutkimus

Lähisuhdeväkivallasta uutisoimisesta suomalaisessa mediassa on tehty heikosti tutkimusta. Aihetta on tutkittu esimerkiksi irlantilaisessa, australialaisessa ja eteläafrikkalaisessa mediassa.

Isaacs ja Mthembu (2018) tutkivat parisuhdeväkivallan tekijöiden representaatioita Länsi-Kapin provinssissa Etelä-Afrikassa. Tutkijat lähestyivät aihetta tarkastelemalla yhteensä 21 miesten tekemää lähisuhdeväkivaltaa käsittelevää uutista kolmessa suosituksessa sanomalehdessä: Daily Voicessa, Cape Timesissa ja Cape Arguksessa vuosien 2012 ja 2013 välillä. Tutkimuksesta kävi ilmi, että rikosten tekijöitä pyrittiin usein patologisoimaan. Tekijät esitettiin rikossysteemin uhreina, joihin lukija pystyy samaistumaan. Artikkelin argumentoi, että tällainen sensaatiohakuinen uutisointi vääristää parisuhdeväkivaltaa ja vie huomion pois sen uhreista. (Isaacs ja Mthembu 2018.)

Cullen, O'Brien ja Corcoran (2019) tekivät irlantilaismedioista lähisuhdeväkivaltaa käsittelevän tutkimuksen, jossa pyrittiin selvittämään institutionaalisia, kulttuurillisia ja käytännöllisiä ongelmia, joita toimittajat kohtaavat uutisoidessaan lähisuhdeväkivallasta. Tutkimuksessa haastateltiin yhteensä 12 valtakunnallisissa medioissa työskentelevää journalistia. Haastatteluissa pyrittiin selvittämään erilaisia suoria ja epäsuoria sääntöjä, jotka vaikuttavat lähisuhdeväkivallasta uutisoimiseen.

Tutkimustuloksista nousi esiin neljä eri kategoriaa, jotka vaikuttavat lähisuhdeväkivallasta uutisointiin. Poliisia pidettiin välttämättömänä lähteenä. Jos poliisi ei nimennyt väkivaltaa lähisuhdeväkivallaksi, journalistit välttelivät käsitteen käyttämistä uutisissa. Journalistista työtä ohjailevat kehykset vaikuttivat usein tapauksista uutisointiin. Tapauksista tiedotettiin pelkästään faktat, niihin viitattiin yksittäisinä, yllätyksellisinä ja erityisinä eikä niitä yhdistetty samankaltaisiin tarinoin tai laajempiin sukupuolten välisen tasa-arvon kysymyksiin. Päätoimittajat pelkäsivät usein oikeudellisia seuraamuksia väärin raportoiduista lähisuhdeväkivaltauutisista, joten pelkästään kaikkein selvimmistä lähisuhdeväkivaltatapauksista uutisoitiin. Lisäksi toimittajat kokivat puutetta saamassaan tuessa liittyen mahdollisesti järkyttävien tarinoiden raportointiin. (Cullen ym. 2019.)

Karageorgoksen, Boylen, Penderin ja Cookin tutkimus vuodelta 2023 on uusin tarkastelemistamme tutkimuksista. Tutkimuksessa tutkittiin yhteensä 554 lähisuhdeväkivaltauutista eri australialaislehdistä. Tutkimuksessa haluttiin selvittää, kehystetäänkö väkivalta systemaattisena ongelmana vai yksittäistapauksina. Lisäksi tutkijoita kiinnosti se, miten väkivallan tekijöiden ja uhrien representaatiot syrjäyttävät syyllisyyden sekä uhriuden.

Tutkimuksessa selvisi, että australialaiset uutiset kuvaavat lähisuhdeväkivaltaa usein yksittäistapauksina, joilla on heikko yhteys systemaattisiin ongelmiin. Fyysinen väkivalta korostui muita väkivallan muotoja vahvemmin ja murhatapauksista uutisoitiin enemmän kuin ei-kuolettavasta väkivallasta. Näiden epäkohtien uskottiin vaikuttavan siihen, miten yleisö hahmottaa lähisuhdeväkivallan ilmiönä. (Karageorgos ym. 2023.)

Kaikissa eritellyissä tutkimuksissa korostuu samanlaisia ongelmia. Lähisuhdeväkivallan systemaattisia ja sukupuolittuneita ulottuvuuksia vähätellään ja huomion painopiste löytyy usein tekijästä, ei uhrista. Myös väkivallan nimeämisessä lähisuhdeväkivallaksi sekä tiettyjen väkivallan muotojen raportoinnissa oli epäkohtia. Seuraavassa luvussa perehdymme tarkemmin siihen, miten lähisuhdeväkivaltaa on esiintynyt Suomessa tarkastelemalla sitä, mikä tekee lähisuhteista merkittäviä yhteiskunnallisia tekijöitä. Lisäksi erittelemme tilastoitua tietoa lähisuhdeväkivallan ilmenemisestä Suomessa.

2.3 Lähisuhdeväkivalta Suomessa

Perhe- ja parisuhteet ovat erityisiä, sillä ne sisältävät suuren määrän luottamusta ja vastuuta. Toisaalta niitä säädellään myös institutionaalisesti. Perhe- ja parisuhteiden sisällä tapahtuvat tapahtumat koetaan usein yksityisiksi, jolloin muihin vuorovaikutustilanteisiin sekä ihmissuhteisiin liittyvät säännöt eivät välttämättä päde. Esimerkiksi suomalaisessa kulttuurissa lupa koskettaa toista on institutionaalisia hoivasuhteita lukuun ottamatta rajattu pitkälti perhe- ja parisuhteisiin. (Husso ja Virkki 2008, 260–261.)

Yllä kuvattujen seikkojen takia perhe- ja parisuhteisiin voidaan todeta liittyvän muita ihmissuhteita enemmän haavoittuvuutta. Luottamus on edellytys parisuhteiden alulle ja kestävyydelle (Husso ja Virkki 2008, 262, Weberin ja Carterin 2003 mukaan). Luottamukseen liittyvissä valtavirtateorioissa luottamus tulkitaan myönteiseksi asiaksi, joka sisältää lisääntyntä sosiaalisuutta, vaikutusvaltaa antavia verkostoja, onnellisuutta ja hyvinvointia (Husso ja Virkki 2008, 260). Toisaalta lähisuhteisiin liittyy myös luottamuksen pettämisen riski ja tätä kautta alttius haavoittumiselle, loukkaantumiselle sekä negatiivisille fyysisille ja psyykkisille vaikutuksille. Haavoitetuksi tulemiselle, onnettomuuksille, väkivallalle sekä traumaalle on tyypillistä hallinnan menettäminen tapaan olla, näkyä ja tulla tunnistetuiksi (Näre ja Ronkainen 2008, 13). Lähisuhteet ovat siis yksityisiä, luottamusta ja haavoittuvuutta vaativia tiloja. Nämä seikat edistävät Husson ja Virkin luettelemia myönteisiä asioita, mutta mahdollistavat myös piilotetun väkivallan ilmenemisen.

Parisuhteiden ominaisuuksiin kuuluu usein myös romanttisuus, seksuaalisuus sekä vahva tunneside. Collins (2008) määritteli parisuhteet omaleimaisina kahdenvälisinä suhteina. Romanttisilla suhteilla on suuri merkitys nuorten kehitykselle (Collins 2008). Nuoruudessa ja lapsuudessa kohdattu lähisuhdeväkivalta on puolestaan yhdistetty lukuisiin negatiivisiin seikkoihin elämän aikana (Haselschwerdt ym. 2021). Sekä romanttisilla suhteilla että perhesuhteilla on siis suuri merkitys kehitykselle sekä hyvälle elämänlaadulle.

Perhesuhteet ovat yksi merkittävimmistä yksilön elämään vaikuttavista suhteista. Kuten parisuhteisiin, niihin liittyy useita erilaisia ulottuvuuksia, kuten sosiaalinen, taloudellinen,

moraalinen, biologinen sekä emotionaalinen ulottuvuus. Lisäksi perhesuhteeseen kuuluvat erilaiset velvoitteet, lojaaliudet sekä vastuut. (Sevon ja Notko 2008, 13.)

Perheen merkitys on ollut 1960-luvun lopusta lähtien hitaassa muutoksessa. Säännöksiä, jotka liittyvät perheen tarkoitukseen, pysyvyyteen tai perheenjäsenten yhteisiin intresseihin on vähennetty. Yksityisyyden suojan nousu keskeisemmäksi periaatteeksi on muuttanut näkemyksiä oikeudellisesta puuttumisesta perheen sisäisiin asioihin, jotka luokitellaan perheeseen kuuluvien osapuolten valintojen sekä yhteisten sopimusten varaan. (Pylkkänen 2008, 72.) Koska perhettä säädellään institutionaalisesti (Husso ja Virkki 2008), perheessä vallitsevat sosiaaliset roolit perustuvat yhteiskunnallisiin valta-asemiin. Käsityksiin perheen sisäisistä rooleista vaikuttavat myös yhteiskunnalta saadut mallit esimerkiksi äitiydestä ja isyydestä.

Suomessa isyyteen liittyvä kuvasto on ollut pitkään väkivaltaista. Isä on nähty lapsilleen etäisenä hahmona, joka elättää perheen ja juo itsensä humalaan iltaisin. Sanomalehtien kertomuksissa miehen toistuva raaka väkivalta aiheuttaa vaimolle vakavia vammoja, poliisi hälytetään kotiin ja vaimo pakenee lapsineen turvakotiin (Piispa 2008). Tätä kuvaa isyydestä vahvistavat monet erilaiset kulttuurituotteet, kuten elokuvat ja kirjat.

Toisaalta isyyden kuvan voidaan ajatella olevan murroksessa. 1990-luvun isyyskeskustelussa keskusteltiin sukupuolesta ja esimerkiksi siitä, millaisia miehiä isien tulisi olla. Tasa-arvopolitiikassa ja ajankohtaispuheenvuoroissa korostettiin roolikahleista vapauttavaa hoitavaa isyyttä. Samalla perheasiantuntijoiden laatimissa isyysoppaissa kehoitettiin miehiä olemaan ryhtymättä pienten lasten hoitajiksi ja pelättiin miesten aseman rappeutumista. (Aalto 2012.) Myös alkoholin kulutus on vähentynyt 2000-luvulta lähtien, mikä selviää Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) julkaisemasta vuoden 2022 alkoholijuomien kulutustilastosta. Lisäksi parisuhdetapoissa, jotka kohdistuvat naisiin, päihtyneiden uhrien ja tekijöiden osuudet ovat vähentyneet merkittävästi viimeisen 10 vuoden aikana (THL 2023).

Tässä luvussa eriteltyt seikat näyttävät perheen olevan tärkeä yhteiskunnallinen instituutio, joka on jatkuvassa muutoksessa. Näin perheen sisällä tapahtuva väkivalta sekä mahdolliset muutokset väkivallassa heijastuvat koko yhteiskuntaan. Suomessa monet eri toimijat keräävät aktiivisesti tilastotietoa lähisuhdeväkivallan esiintyvyydestä. Tietoa on kerätty esimerkiksi poliisin tietoon tulleiden tapausten kautta sekä kyselytutkimuksilla, joiden kautta väkivaltaa kohdanneet ihmiset ovat voineet kertoa kokemuksiaan suoraan.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos julkaisi kesäkuussa 2023 tilastoraportin *Lähisuhdeväkivaltalta 2021*, jonka tarkoituksena oli kartoittaa viranomaisille raportoidun lähisuhdeväkivallan määrää vuonna 2021. Tutkimus toteutettiin yhteistyönä, johon osallistui useita asiantuntijoita Tilastokeskuksesta, Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksesta, Helsingin yliopiston oikeuspolitiikan instituutista sekä Turun yliopistollisesta keskussairaalaista.

Raportista selviää, että viranomaisten tietoon tuli vuonna 2021 yhteensä 28 lähisuhdekumppaniin kohdistunutta henkirikosta. Lähisuhteella viitataan tilastossa uhrin ja tekijän suhteeseen, joka voi olla esimerkiksi entinen tai nykyinen avio- tai avopuoliso, vanhempi, lapsi tai sisarus. Mukaan laskettiin myös muut sukulaissuhteet, kuten isovanhemmat, tädit, sedät, serkut sekä tilanteet, jossa uhrilla ja tekijällä on yhteinen lapsi. Lähisuhdesurmien uhrit muodostivat yhteensä 38 prosenttia kaikista vuoden 2021 henkirikoksen uhreista. Määrä on merkittävä, ja se kertoo lähisuhdeväkivallan yleisyydestä Suomessa. Rekisteröidyistä tapoista, murhista ja surmista kymmenen kohdistui nykyiseen tai entiseen avio- tai avopuolisoon. Uhreista yhdeksän oli naisia.

Muiksi lähisuhdehenkirikoksiksi lasketuista 18 uhrista yksitoista oli miehiä ja seitsemän naisia. Miehet joutuivat siis vuonna 2021 naisia useammin lähisuhdehenkirikoksen kohteeksi uhrin ja tekijän ollessa muussa lähisuhteessa, kuin parisuhteessa. Toisaalta uhreista seitsemän oli lapsia. Muissa lähisuhteissa surmatuista aikuisista naisista 85 prosentissa tapauksista surmaaja oli oma lapsi. Aikuisiin miehiin kohdistuneissa henkirikoksissa noin puolet tekijöistä (51 prosenttia) olivat uhrin veljiä ja 29 prosenttia omia lapsia. Miehiin kohdistui naisia enemmän sisarusten välistä väkivaltaa.

Tilaston mukaan viranomaisten tietoon tuli vuonna 2021 erilaisten pari- ja lähisuhdeväkivaltarikosten uhreja yhteensä 10 900, joista 8 300 oli täysi-ikäisiä. Täysi-ikäisistä uhreista 75 prosenttia oli naisia, ja rikoksista epäillyistä 77 prosenttia miehiä. Lähisuhdeväkivaltatilastojen osoittama väkivallan sukupuolijakauma erottuu siis selkeästi.

Loput noin 2600 tilastoitujen lähisuhdeväkivaltarikosten uhreista olivat alaikäisiä. Näistä tapauksista jopa 92 prosenttia oli vanhempien lapsiin kohdistamaa lähisuhdeväkivaltaa. Sukupuolijakauma alaikäisten lähisuhdeväkivallan uhrien tilastoissa on suhteellisen tasainen (tytöt 52 %, pojat 48 %). Alaikäisiin kohdistuneista lähisuhdeväkivallan teoista epäillyistä miesten osuus oli 66 prosenttia. Voidaan siis todeta, että alaikäisiin kohdistuneen lähisuhdeväkivallan epäiltyjen tekijöiden sukupuolijakauma oli täysi-ikäisiä uhreja tasaisempi.

On tärkeä huomata, että rikostilastojen ja muiden viranomaislähteiden antama kuva väkivallan yleisyydestä on puutteellinen, sillä rikoksista vain osa tulee viranomaisten tietoon. Ilmoittaminen rikoksista vaihtelee riippuen siitä, miten ihmiset määrittelevät heitä kohdanneet teot rikoksiksi ja haluavatko he, että tekijä joutuu teostaan vastuuseen. Viranomaisten tilastot vakavista väkivaltarikoksista ovat varsin tarkkoja, mutta lievän väkivallan ilmoittaminen on huomattavasti sattumanvaraisempaa. Myös viranomaisten valvontatoimet, niiden tehokkuus ja suuntautuminen sekä lainsäädännön muutokset vaikuttavat siihen, miten teot tulevat ilmi ja rekisteröityvät tilastoihin. (Kolttola ja Näsi 2022.)

Perhe- ja seurustelusuhteiden yksityisyys (esim. Husso ja Virkki 2008) voi olla yksi syy siihen, miksi kaikesta suhteesta tapahtuvasta väkivallasta ei ilmoiteta. Jos lähisuhdetta pidetään yksityisenä instituutiona, sen sisäisiä ongelmia ei haluta tuoda julkisuuteen.

Tämä luonnollisesti hankaloittaa väkivallan tilastointia sekä siitä uutisointia. Tarkempaa tietoa lähisuhdeväkivallasta voidaan saada poliisitilastojen lisäksi yleisten kyselyjen kautta.

Ilari Kolttola ja Matti Näsi käsittelevät vuonna 2022 julkaisemassaan raportissa *Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2021 – kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia* tietoja uhkaavasta käyttäytymisestä, fyysisestä väkivallasta ja omaisuusrikoksista, jotka perustuvat kansalliseen rikosuhritutkimukseen (KRT) vuosilta 2012–2021. Tutkimuksessa mitattiin myös rikoksesta ilmoittamisen pelkoa. Vastaajat olivat todennäköisemmin halukkaita kertomaan kokemuksistaan silloin, kun heidän kokemuksiaan ei profiloitu eikä niistä tehty esimerkiksi rikosilmoitusta. Kyselytutkimuksessa kysyttiin myös kokemuksia spesifeistä väkivallan muodoista, joita kaikki vastaajat eivät välttämättä itse kokeneet lähisuhdeväkivallaksi. Tutkimus kohdistettiin 15–74-vuotiaille henkilöille. Vuonna 2021 posti- ja internetkyselyn avulla toteutettuun kyselyyn vastasi yhteensä 4 813 henkilöä.

Kyselyyn vastanneista noin kuusi prosenttia oli joutunut läimäisyyn tai tätä vakavamman teon kohteeksi viimeisen kahdentoista kuukauden aikana. Fyysisen vamman aiheuttaneen väkivallan teon uhrien osuus oli noin neljä prosenttia. Väkivallalla uhkailun kohteeksi joutuneiden osuus oli noin yhdeksän prosenttia, ja seksuaaliväkivallan uhrien noin kaksi prosenttia.

Miehet kohtasivat vuonna 2021 naisia enemmän väkivallalla uhkailua, kun taas naiset kohtasivat miehiä enemmän liikkumisen estämistä, tarttumista, tönimistä, vähintään läimäisyyn kattavaa fyysistä väkivaltaa, fyysistä väkivaltaa sekä seksuaalista väkivaltaa tai sen yritystä. Yhteensä kaikista yllä mainituista väkivallan muodoista miesten vuonna 2021 kohtaama määrä oli 15,3 prosenttia, ja naisten 18 prosenttia.

Tuloksissa korostuvat erityisesti väkivallan uhrien sukupuoli ja ikä. Eri ikäryhmien välillä oli merkittäviä eroja uhkailun ja väkivallan kokemisessa. Nuorimmassa ikäryhmässä, 15–24 -vuotiaat, uhkailuja ja eriasteista fyysistä väkivaltaa koettiin eniten. Nuorimpaan ikäluokkaan kuuluvista henkilöistä viimeisen kahdentoista kuukauden aikana yllä mainittuja väkivallan muotoja oli kokenut 31,4 prosenttia, kun taas vanhimman ikäluokan, 55–74-vuotiaat, osuus oli 8,3 prosenttia.

Noin 5,5 prosenttia 15–74 -vuotiaista kyselyyn vastanneista naisista oli kokenut jotakin yllä mainittua väkivallan muotoa entisen tai nykyisen kumppanin toimesta viimeisen vuoden aikana. Vastaavasti miesten osuus oli 3,4 prosenttia. Naisten voidaan siis todeta joutuneen vuonna 2021 miehiä useammin parisuhdeväkivallan kohteeksi.

Vuonna 2023 julkaistiin myös Tilastokeskuksen loppuraportti *”Sukupuolistunut väkivalta ja lähisuhdeväkivalta Suomessa 2021”*. Tutkimus tehtiin osana Euroopan unionin Gender Based Violence -tutkimushanketta, jossa mitataan lähisuhdeväkivallan esiintyvyyttä eri jäsenmaissa. Tutkimus perustuu Turvallisuus ja hyvinvointi Suomessa -tiedonkeruuseen, joka toteutettiin tutkimuskyselynä. Otokseen otettiin 25 000 henkilöä, joiden avulla pyrittiin kartoittamaan Suomessa asuvien suomalaisten kokemuksia ja havaintoja väkivallasta sekä häirinnästä.

Kyselyn kautta saadut tulokset vahvistavat käsitystä sukupuolittuneen väkivallan ja lähisuhdeväkivallan yleisyydestä Suomessa, eikä parisuhdeväkivaltaa kokeneiden tilastoissa ole vuosikymmenten aikana näkynyt juurikaan laskua (Keski-Petäjä ja Attila 2023, 8).

Tutkimuskyselystä selvisi, että noin kolmasosa naisista ja kuudesosa miehistä oli kokenut elämänsä aikana fyysistä lähisuhdeväkivaltaa kumppaniltaan vähintään kerran. Naisten kokemukset fyysisestä väkivallasta olivat miehiin verrattuna kaksinkertaiset. Henkistä väkivaltaa kumppaniltaan miehet ja naiset olivat kokeneet elämänsä aikana lähes yhtä yleisesti (naiset 50 % ja miehet 41 %). Toisaalta naisten kokemukset henkisestä väkivallasta olivat miehiä vakavampia ja toistuvampia. Neljäsosa naisista oli kokenut parisuhteessaan henkistä sekä fyysistä lähisuhdeväkivaltaa, kun taas miesten osuus oli noin kymmenen prosenttia.

Kyselytutkimuksesta selvisi myös, että fyysisellä väkivallalla on vahva yhteys henkiseen väkivaltaan. Parisuhdeväkivalta ilmenee usein toistuvana ja monimuotoisena käytöksenä, eikä pelkinä erillisinä tekoina. Tutkimuksen mukaan 93 prosenttia naisista, jotka kokivat fyysistä väkivaltaa, ja 84 prosenttia miehistä, jotka kokivat fyysistä väkivaltaa, kokivat parisuhteessaan henkistä väkivaltaa.

Niin nuoret naiset kuin nuoret miehetkin ilmoittivat kokeneensa parisuhdeväkivaltaa yleisemmin verrattuna vanhempiin ikäryhmiin. Väkivaltakokemuksista kertoivat myös keskimääräistä enemmän ne naiset, jotka eivät ole työelämässä sekä miehet, jotka asuvat kaupunkialueilla.

Tutkimuksessa mitattiin myös sitä, kuinka usein parisuhdeväkivaltaa kokeneet uhrin kertoivat kokemuksistaan jollekulle tai viranomaisille. Vain puolet parisuhdeväkivaltaa kokeneista jakoi kokemuksiaan jollekulle ja alle kymmenesosa oli tehnyt ilmoituksen tapahtuneesta viranomaisille. Naiset ilmoittivat väkivaltakokemuksistaan selvästi useammin kuin miehet (naiset 56 % ja miehet 39 %), ja vanhemmat naiset tekivät ilmoituksia useammin kuin nuoremmat naiset. Ikäryhmien väliset erot saattavat liittyä siihen, että vanhemmat ikäluokat ovat ehtineet kokea enemmän väkivaltaa ja tilanteita, joissa näistä kokemuksista kertominen on ollut mahdollista. Toisaalta yksikin väkivaltakokemus voisi johtaa ilmoituksen tekemiseen poliisille, ja on huolestuttavaa, että erityisesti nuoremmista naisista hyvin harva oli tehnyt näin. (Keski-Petäjä ja Attila 2023, 41.)

Terveyspalveluissa kokemastaan parisuhdeväkivallasta ilmoitti naisista 20 % ja miehistä 10 %. Muihin uhreille suunnattuihin tukipalveluihin oli yhteydessä naisista 8 % ja miehistä 3 %. Hieman tukipalveluja yleisemmin uhrin ilmoittivat väkivallan teoista viranomaisille (naiset 11 % ja miehet 5 %). Määrä on huolestuttavan pieni. Väkivallasta kertoneiden osuudet olivat suurempia väkivallan toistuessa. Hieman yleisempää oli kertoa tapauksesta poliisille, jos kyse oli entisen tai nykyisen kumppanin harjoittamasta vainoamisesta, vaikka tästäkään ilmoittaminen ei ollut yleistä. Naisista 17 prosenttia ja miehistä 7 prosenttia oli kertonut poliisille kumppaninsa aiheuttamasta vainoamisesta.

Vainon uhreista 8 prosenttia naisista ja 5 prosenttia miehistä oli kertonut tapahtuneesta väkivallan uhrien tukipalveluihin.

Lähisuhdeväkivallan esiintyvyyttä mittaavat tilastot kertovat monimuotoisesta ongelmasta, joka vaikuttaa naisiin sekä miehiin. Tutkimukset huomauttivat naisten kohtaavan enemmän fyysistä väkivaltaa (esim. Koltola ja Näsi 2022), kun taas henkisen väkivallan tilastoissa tilanne oli tasaisempi (Keski-Petäjä ja Attila 2023). Naiset olivat useammin lähisuhdesurmien uhreja (Haapakangas ym. 2023). Tämä on hyvä huomioida lähisuhdeväkivaltaa tarkastellessa.

2.3.1 Väkivallan sukupuolittuneisuus

Tämä tutkimus keskittyy lähisuhdeväkivallan kehystämiseen, emmekä huomioi aineiston analyysissä väkivallan sukupuolittuneisuutta. Lähisuhdeväkivalta on kuitenkin vahvasti sukupuolittunut ilmiö, joten se pitää huomioida teoreettista viitekehystä muodostaessa.

Sukupuoli on yksi perustavanlaatuisista ihmisiä määrittävistä kategorioista, joka kytkeytyy vallan jakamiseen ja käyttöön yhteisöissä sekä yhteiskunnissa. On tärkeää huomata, että kategoriat muuttuvat ja muotoutuvat historiallisesti sekä kulttuurisesti ajan saatossa. (Niemi, Kainulainen ja Honkatukia, 2017.) Sukupuoli vaikuttaa käytännössä siis kaikkeen, mitä teemme.

Väkivalta on ilmiönä monella tavoin sukupuolittunut. Silti puhe väkivallan sukupuolittuneisuudesta, erityisesti miesten naisiin kohdistamasta väkivallasta, herättää monissa ahdistusta sekä vastarintaa (Husso ja Virkki 2008, 259). Väkivallan olemassaoloa ja sen sukupuolittuneisuutta saatetaan vähätellä, ja väkivallan kohteeksi joutunutta henkilöä saatetaan syyttää tapahtuneesta. Esimerkiksi lähisuhdeväkivallan kohteeksi joutuneen naisen voidaan todeta olevan vastuussa väkivallan jatkumisesta, sillä hän ei ole lähtenyt väkivaltaisesta parisuhteesta. Vastuu väkivallasta ja sen lopettamisesta perheessä sekä parisuhteessa vieritetään yhä usein naisille (mt).

Kun luvun 2.3 väkivaltatilastoja tarkastelee, ilmiön sukupuolittuneisuus on helposti havaittavissa myös Suomessa tapahtuvassa lähisuhdeväkivallassa. Sukupuolittuneisuus nousi esiin myös aikaisemmissa median ja lähisuhdeväkivallan suhdetta tarkastelevissa tutkimuksissa (Isaacs ja Mthembu 2018, Cullen ym. 2019, Karageorgos ym. 2023).

2.4. Rikosjournalismi

Monet lähisuhdeväkivaltaa käsittelevät uutiset ovat rikosuutisia. Jotta lähisuhdeväkivaltauutisia voidaan analysoida, on myös rikosjournalismin tutkimusta hyvä tarkastella. Tässä luvussa perehdymme rikosjournalismin tutkimukseen sekä siihen, millaisia vaikutuksia ja tehtäviä rikosjournalismille on pyritty hahmottamaan.

Rikosjournalismi, kuten muutkin juttutyypit, pyrkii olemaan sekä informatiivista että viihteellistä (Haara ym. 2017, 77). Informatiivisuuden ja viihteellisyyden tasapainon tarkastelun lisäksi rikosjournalistinen tutkimus on perehtynyt siihen, millaisia vaikutuksia väkivallasta uutisoimisella on yhteiskuntaan. Väkivallan pelon kasvulle, väkivaltaisuuksille ja rikosjournalismille on pyritty löytämään yhteys (esim. Kivivuori ym. 2002). Tutkijoita on kiinnostanut, vaikuttaako rikosuutisten määrä ihmisten väkivaltaisuuksiin tai väkivallan pelkoon.

Mediapsykologinen tutkimus on pyrkinyt tunnistamaan sitä, miten mediasisällöt vaikuttavat ihmisiin tilanne- ja yksilötasolla. Median ja pelon välinen suhde on olemassa, mutta siihen vaikuttavat itse median lisäksi myös lukijan omat kokemukset ja tulkinnat. Esimerkiksi lukijan samaistuvuus sisältöihin, kulutetun median monipuolisuus sekä lukijan oman elinpiirin laajuus ovat vaikuttavia tekijöitä. (Mustonen 1998, Kivivuoren 2002 mukaan.)

Se, miten ihminen näkee maailman, vaikuttaa luonnollisesti myös siihen, miten hän omaksuu lukemansa uutiset. Mustosen pohdintaa tulkiten voi päätellä, että väkivaltaisessa suhteessa elävä ihminen kokee maailman usein väkivaltaisena ilmentäen rikosuutisointia. Toisaalta ihminen, joka ei ole koskaan kohdannut väkivaltaa arjessaan voi kokea rikosuutiset itselleen etäisinä.

Smolej ja Kivivuori (2006) ovat tutkineet rikosuutisten ja väkivallan pelon yhteyttä. Tutkimus hyödynsi vuoden 2003 *Suomalaisten turvallisuus 2003* -tutkimusta, johon vastasi yhteensä 8163 yli 15-vuotiasta suomalaista. Tutkimustuloksista selvisi, että iltapäivälehtien etusivujen lukemisella on yhteys sekä välttelykäyttäytymiseen että vahvaan pelkoon rikoksen uhriksi joutumisesta. Myös rikosuutisten lukeminen monesta erilaisesta mediasta yhdistettiin pelkoon. Rikoksen uhriksi joutumisen pelko oli vahvempaa aikaisemmin uhriksi joutuneiden sekä naisten ja vanhusten keskuudessa. (Smolej ja Kivivuori 2006, 220.)

Välttelykäyttäytyminen tarkoittaa tilanteiden aktiivista välttelyä pelkotilan vuoksi. Koska tilanteiden välttely lieventää ahdistusta, välttelykäyttäytyminen vahvistuu ajan myötä ja voi johtaa pahimmillaan ahdistuneisuushäiriöihin sekä masennukseen. (Leventhal 2008, 7.) Rikosuutisten kasvattama pelko voi siis ajaa uutisia lukevan välttelemään tiettyjä paikkoja. Tästä voidaan päätellä, että lähisuhdeväkivaltaa käsittelevät uutiset voivat aiheuttaa välttelykäyttäytymistä esimerkiksi perhe- tai seurustelusuhteita muodostaessa.

Rikosuutisten lukemisen ja pelon yhteys ei ole yksiselitteinen. Rikosuutisten laaja lukeminen useasta uutislähteestä nostaa rikosten uhriksi joutumisen pelkoa (Smolej ja Kivivuori 2006, 218–219). Toisaalta laaja valinnanvara sekä kulutetun median erilaisuus heikentää median vaikutuksia (Mustonen 2001, 76). Tästä voi päätellä, että rikosuutisia kuluttaessa lähdekriittisyys ja uutisten valikointi monipuolisesti ehkäisevät pelkokuvien muodostumista. Rikosuutisten liiallinen kulutus puolestaan vahvistaa pelkoa.

Rikosjournalismille ja väkivallan pelolle on siis löydetty yhteyksiä. Tarkkoja syy-seuraussuhteita uutisoidun väkivallan ja väkivaltaisten tekojen välille on vaikeaa todeta (Mäkipää ja Mörä 2007, 208). Rikosjournalismia ei voi siis yksin syyttää väkivallan pelosta tai väkivallan määrästä yhteiskunnassa. Sen tärkeyttä on myös hyvä tarkastella lähempää.

Mustonen (2001) on pohtinut ihmisten erilaisia mediatarpeita mediapsykologisesta näkökulmasta. Yksi näistä tarpeista on tiedollinen tarve, joka pohjautuu ihmisten uteliaisuuteen, itsensä toteuttamisen tarpeeseen ja omasta ympäristöstä ajan tasalla pysymisen haluun. Mediat täyttävät tiedollista tarvetta tarjoamalla informaatiota sekä sitä selittäviä ja näkökulmittavia kehyksiä. (Mustonen 2001, 80.)

Journalismista on tullut vuosien varrella tunnepitoisempaa. Koska tunteiden ilmaisemisesta on myös tullut aiempaa julkisempaa, journalismista on tullut keskeinen tunteiden säätelijä ja tulkitsija. (Mäkipää ja Mörä, 2007, 205.) Jos Mustosen pohdintaa tiedollisesta tarpeesta yhdistää tunteikkaaseen journalismiin, rikosjournalismin rooli erottuu selkeästi. Parhaimmillaan rikosjournalismi ja lähisuhdeväkivallasta uutisoiminen välittää informaatiota, auttaa lukijoita ymmärtämään lähisuhdeväkivaltaa laajempänä ongelmana sekä tarjoaa mahdollisuuksia käsitellä ja säädellä ilmiöön liittyviä tunteita.

Haara, Reunanen, Näsi ja Kivivuori (2017) tutkivat väkivallan uhan kokemuksia ja eri rikostiedon lähteiden roolia turvattomuuden tunteen luomisessa tarkastelemalla neljää eri fokusryhmää. Fokusryhmät koostuivat kahdestakymmenestä neljästä 23–84 -vuotiaasta naisesta ja miehestä. Tutkimuksessa selvisi, että perinteisiä uutismedioita pidetään edelleen tärkeinä rikoksiin liittyvän tiedon lähteinä. Haastateltavat olivat myös yksimielisiä siitä, että mediassa uutisoidaan väkivallasta runsaasti ja usein paisuttelevasti. Väkivaltauutisten uskottiin myös lisäävän rikosten pelkoa (Haara ym. 2017.)

Tutkimustuloksista huomaa, että vaikka uutismedioiden tietoa pidetään luotettavana, väkivaltauutisten suuri määrä sekä uutisoinnin mahdolliset haittapuolet huomioidaan myös. Tutkimuksessa nousi myös esille oikeanlaisen rikosjournalismin kriteerejä, joita oli esimerkiksi faktapohjaisuus, relevanttius sekä asioiden uutisointi oikeassa mittakaavassa (Haara ym. 2017, 77). Rikosjournalismia pidetään siis tärkeänä, mutta sille on asetettu myös vaatimuksia ja odotuksia.

Luvussa 2.3 esitellyt väkivaltatilastot muistuttavat siitä, että lähisuhdeväkivaltaa esiintyy Suomessa runsaasti. Tässä luvussa esitellyt näkökulmat rikosjournalismiin todentavat, että sitä pidetään edelleen merkittävänä tiedon lähteenä, kunhan se on toteutettu oikein. Rikosjournalismi voi aiheuttaa pelkoa, mutta se myös auttaa lukijoita ymmärtämään enemmän rikollisuuden luonteesta ja sen muutoksista. Voi siis olettaa, että lähisuhdeväkivallasta uutisoidessa pätevät samat periaatteet.

Tämän tutkimuksen tavoitteiden kannalta on tärkeää syventyä aiheeseen tarkastelemalla juuri iltapäivälehtien sisältöä. Smolejin ja Kivivuoren tutkimuksesta selvisi, että iltapäivälehtien etusivut aiheuttavat välttelykäyttäytymistä ja rikosten pelkoa. Myös

Haaran, Reunasan, Näsin ja Kivivuoren tutkimuksessa arvosteltiin erityisesti iltapäivälehtien sensaatiohakuista rikosuutisoitinta (Haara ym. 2017, 62). Seuraavassa luvussa perehdytään tarkemmin iltapäivälehtien tuottamaan rikosjournalismiin ja siihen, millaisia muutoksia siinä on tapahtunut vuosien varrella.

2.4.1 Rikosjournalismi iltapäivälehdissä

Rikosuutisten todellinen määrä ei aina vastaa tilastoituja määriä. Lisäksi rikosuutisten laajuudessa on eroja lehtien välillä. (Syrjälä 2007, 19.) Yksittäisen lehden representaatiot rikosuutisista eivät siis välttämättä edusta todellisuutta ja lehden valinnalla on vaikutus siihen, miten rikoksen vakavuus hahmottuu. Rikosjournalismin yleisen tarkastelun lisäksi on siis hyvä perehtyä tarkemmin siihen, miten rikosjournalismi hahmottuu juuri iltapäivälehtien sivuilla.

Iltapäivälehtien rikosuutisten muutoksia on tutkittu paljon. Esimerkiksi Kivioja (2018) tutki väitöskirjassaan sitä, miten iltapäivälehdet ovat muuttuneet sen jälkeen, kun Iltalehti perustettiin vuonna 1980. Kiviojan (2018, 7) mukaan journalismin siirtyessä vahvemmin printistä verkkoon vuosina 2005–2015 rikosuutisten määrä printtilehdissä väheni yhteiskunnallisten ja poliittisten aiheiden lisääntyessä.

Ilmiöön vaikutti myös 2000-luvulla lisääntynyt iltapäivälehtien perhelehtimäisyys. Kaikista raaimmat rikosjournalistiset jutut katosivat printtilehdistä ja vain osa rikosuutisista päätyi painettuun lehteen. (Kivioja 2018, 135.) Iltapäivälehtien tuottamassa rikosjournalismissa näkyy siis selkeitä muutoksia. Printtilehdessä ei enää uutisoida jokaisesta väkivaltatapauksesta, vaan siihen valikoituvat vain tietyt uutiset. Printtilehtien rikosuutisissa eivät kuitenkaan korostu kaikista vakavimmat rikosjutut, vaan niihin liittyvät usein jotkin muut kriteerit.

Iltapäivälehtien keskeisiin kilpailuvaltteihin kuuluu esimerkiksi uutisoinnin volyyymi, nopeus, yksityiskohtaisuus ja visuaalisuus. Iltapäivälehtien uutisointi on tasoittunut ja rauhoittunut hieman vuosien 1980 ja 2018 välillä. (Kivioja 2018, 257.) Koska iltapäivälehdet tarjoavat suuren osan sisällöstään verkossa ilmaiseksi, niiden asema tiedonvälittäjinä verkossa on keskeinen (Reunanen 2017, 8). Vuoden 2003 kansallisessa rikoskyselytutkimuksen mukaan 35 prosenttia kyselyyn vastanneista piti iltapäivälehtiä tärkeänä rikostiedon lähteenä (Haara ym. 2017, 51).

Haaran, Reunasan, Näsin ja Kivivuoren (2017) tutkimuksessa haastateltavat kertoivat näkemyksiään myös iltapäivälehtien rikosuutisoinnista. Haastateltavat pitivät niitä sensaatiohakuina. Toisaalta haastateltavat luottivat lehtiin nopeina tiedonlähteinä. Iltapäivälehtien rikosuutisointi sai osakseen myös kritiikkiä, vaikka suomalainen rikosuutisointi ei olekaan haastateltavien mielestä raakaa. Erityisesti vanhemmat haastateltavat olivat huolissaan niiden väkivaltasisällön aiheuttamasta pelosta. (Haara ym.

2017.) Iltapäivälehtien asemaa rikosjournalismissa pidetään siis tärkeänä, vaikka se saa osakseen myös kritiikkiä.

2.5 Tutkimusongelma ja -kysymykset

Tutkimusongelmaksemme muotoutuivat lähisuhdeväkivallan kehykset Iltalehdessä. Tutkimuskysymyksemme ovat seuraavat:

1. Millaisia lähisuhdeväkivallan kehyksiä Iltalehdestä löytyy tarkasteluvuosina?
2. Millaisia muutoksia kehyksissä on tapahtunut tarkasteluvuosina?

Tutkimuskysymysten kautta pyrimme tuottamaan tietoa siitä, miten Iltalehti on valitsemiemme tarkasteluajankohtien välillä uutisoinut vakavasta ja yhteiskunnallisesta ilmiöstä. Samalla pyrimme tarkastelemaan uutisoinnissa tapahtuneita mahdollisia muutoksia.

3 AINEISTO JA MENETELMÄT

Tässä luvussa esittelemme tutkimuksen aineiston sekä tutkimusmenetelmät, joiden avulla tarkastelemme aineistoa.

3.1 Aineisto

Aineistomme koostuu yhteensä 65 Iltalehden lähisuhdeväkivaltaa käsittelevästä uutisesta vuosilta 2002, 2012 ja 2022. Jokaiselta tarkasteluvuodelta valitsimme neljä viikkoa, jotka sijoittuivat talveen, kevääseen, kesään ja syksyyn. Viikkoja kertyi yhteensä kaksitoista. Valitsimme viikot niin, että jokaiselta vuoden kuukaudelta valikoitui yksi viikko tarkasteluun. Näin saimme mahdollisimman kattavaa tietoa koko vuoden tilanteesta. Tarkastelemiemme ajankohtien vuosiväli oli kymmenen vuotta. Näin saimme tasaisen kuvan pari- ja lähisuhdeväkivaltaan liittyvien uutisten tyylin muutoksesta. Rikosuutisten määrä iltapäivälehtien printissä on vähentynyt vuosien 2005–2015 välisenä aikana (Kivioja 2018). Halusimme selvittää, näkyykö tämä muutos tutkimusaineistossamme. Tarkasteluun valitsemamme vuodet kuvastavat aikaa ennen muutosta, muutoksen aikana sekä sen jälkeen.

Otamme aineistossamme huomioon rikosuutisten lisäksi muita uutistyypppejä, kuten feature-juttuja ja toimittajien vastauksia lukijoiden lehteen lähettämiin kysymyksiin. Juttuja kerätessämme pidimme periaatteena, että lähisuhdeväkivaltaan liittyviä tekoja mainittiin jossain kohtaa tekstiä. Fyysiseen väkivaltaan keskittyminen uutisoinnissa sivuuttaa usein esimerkiksi vainoamisen tai kontrolloimisen, joka edeltää fyysistä väkivaltaa (Karageorgos ym. 2023, 13). Useiden erilaisten väkivallan piiloutuneiden muotojen sekä artikkeleiden ottaminen huomioon laajentaa ymmärrystämme ilmiöstä. Uutisoinnissa ei aina uskalleta nimittää väkivallantekoja lähisuhdeväkivallaksi (Cullen ym. 2019, 783). Aineisto koostuu siis jutuista, joiden itse totesimme sisältävän lähisuhdeväkivaltaa (ks. Luku 2.1).

Koska pyrkimyksenämme on tuottaa tietoa juuri suomalaisesta lähisuhdeväkivallasta, aineiston ulkopuolelle rajautuvat kaikki ulkomaista kertovat uutiset. Mukaan otettiin myös samoista tapauksista kertovat jatkojutut sekä rikosepäilyt. Emme rajanneet aineistoa juttutyypin perusteella, vaan mukaan otettiin kaikki jutut, joissa lähisuhdeväkivalta mainittiin. Perustelemme valintaa sillä, että journalistin ohjeiden mukaan jokaisen lehdessä esiintyvän jutun kuuluisi täyttää journalistiset kriteerit (JSN 2011). Jutut ovat tarkoituksenmukaisia ja kertovat kaikki siitä, miten lähisuhdeväkivaltaa mediassa kehystetään.

Iltalehti on valtakunnallinen iltapäivälehti, joka tavoittaa viikossa noin 2,8 miljoonaa lukijaa (Alma Media 2023). Tämä kattaa noin puolet Suomen väestöstä (Tilastokeskus 2023). Lehdessä kirjoitetaan uutisia koko Suomen alueelta, jolloin tutkimusaineisto ei keräänny vain tietyltä paikkakunnalta. Näin saamme tietoa laajemmin koko Suomen tilanteesta.

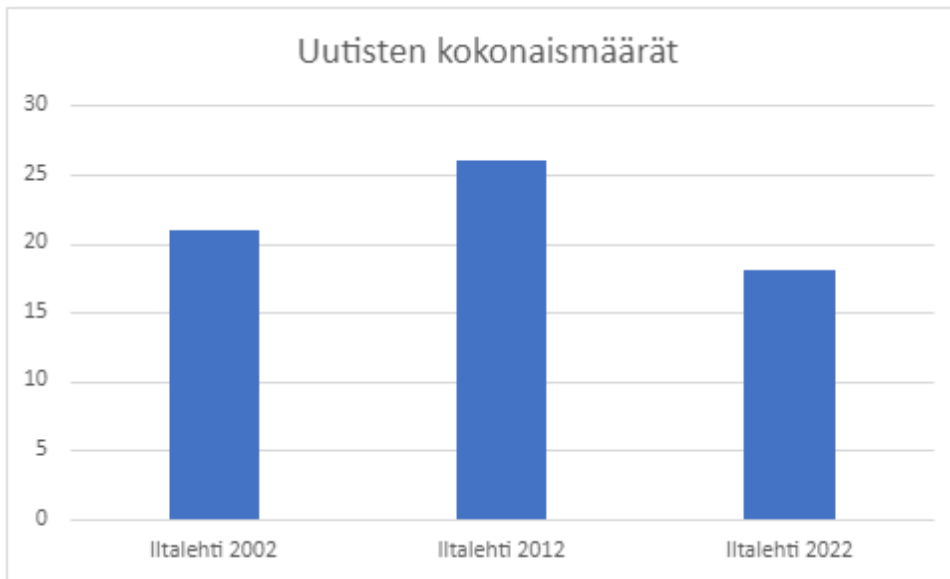
Aineiston keräämisen kohteena oli ensin Iltalehden lisäksi myös Ilta-Sanomat. Päädyimme rajamaan aineiston pelkästään Iltalehteen välttääksemme tutkimusaineiston määrän kasvun kohtuuttoman suureksi. Kahden eri iltapäivälehdteen analyysi vaatii vertailevaa analyysiä, mutta halusimme keskittyä tämän sijaan vertailuun tarkasteluviuosien perusteella. Keskittymällä yhteen iltapäivälehteen saamme tuotettua tarkempaa tietoa, sillä aineiston määrä pysyy kohtuullisena. Voimme siis analysoida aineistoamme syvemmin.

Iltapäivälehdet ovat tunnettuja sensaatiohakuisesta ja yksityiskohtaisesta uutisoinnistaan. Iltapäivälehtiä pidetään tärkeänä rikostiedon lähteenä (Haara ym. 2008, 51) ja niiden etusivujen rikosuutisten lukemisella on yhteys rikoksen uhriksi tulemisen pelkoon (Smolej ja Kivivuori 2006, 220). Iltapäivälehtien rikosuutiset ovat siis samaan aikaan tärkeä tiedon lähde sekä pelon aiheuttaja. On kiinnostavaa tutkia, millaista lähisuhdeväkivaltauutisointi Iltalehdessä on.

Aineisto kerättiin lukemalla näköislehtiä Iltalehden sivuilta. Vaikka iltapäivälehtien laaja ilmaissisältö verkossa tekee niistä tärkeitä tiedonvälittäjiä (Reunanen 2017, 8), halusimme keskittyä pelkästään printtilehtiin. Aineiston keruu näköislehdistä takasi sen, että saamme varmasti jokaisen tarkasteluviikon aikana ilmestyneen lähisuhdeväkivaltaan liittyvän uutisen talteen.

Tutkimuksessamme otamme huomioon vain heterosuhteissa tapahtuvaan parisuhdeväkivaltaan liittyviä uutisia. On tärkeä huomata, että tutkimuksessa ei oteta huomioon esimerkiksi sukupuolen moninaisuutta tai seksuaalivähemmistöön kuuluvien henkilöiden välisiä parisuhteita. Keskittymällä pelkkiin heterosuhteisiin saimme rajattua aineistoa tarkemmin.

Taulukko 1: Aineiston vuosijakauma

Aineistossamme on yhteensä 21 juttua vuodelta 2002, 26 juttua vuodelta 2012 ja 18 juttua vuodelta 2022 (Taulukko 1).

3.2 Menetelmät

Hyödynnämme tutkimuksessamme kehysanalyysia sekä laadullista sisällönanalyysia. Kehysanalyysin määrittelemme Erwing Goffmanin (1974) mukaan. Puroila (2002) on pyrkinyt soveltamaan Goffmanin kehysanalyysia sosiaalisen elämän ilmiöiden tutkimiseen. Kehysanalyysissa pyritään löytämään sellaisia kehyksiä, joiden olemassaolo on tutkittavassa kontekstissa joko kokonaan tai osittain tiedostamatonta (Puroila 2002, 144). Uutisia tarkastellessa tämä siis tarkoittaa sitä, että jakaminen esimerkiksi väkivallan muodon mukaan ei riitä kehysanalyysiin, vaan aineistosta täytyy hahmottaa muunlaisia ulottuvuuksia.

Kehysanalyysissa aineiston merkitys korostuu, koska kehykset määrittävät juuri aineiston mukaan eivätkä esimerkiksi kirjallisuuden kautta. Menetelmä edellyttää sitoutumista kehysanalyysin teoreettisiin lähtökohtiin, joten menetelmänä se ei ole puhtaasti induktiivinen tai aineistolähtöinen. Teoreettiset lähtökohdat tarkoittavat tässä sitä, että kehysanalyysi määrittelee sitä, miten sosiaalinen elämä on rakentunut. (Puroila 2002, 149.)

Kehysanalyysissa kysymyksenasettelun on oltava väljä eikä tutkimuksen alussa voi tietää, minkälaisia kehyksiä aineistosta voi löytää (Puroila 2002, 145). Tämä näkyy myös tutkimuskysymyksissämme, jotka olemme pyrkineet pitämään mahdollisimman avoimina. Tutkimuskysymyksemme ovat seuraavat:

1. Millaisia lähisuhdeväkivallan kehyksiä Iltalehdestä löytyy tarkasteluvuosina?
2. Millaisia muutoksia kehyksissä on ollut tarkasteluvuosina?

Tarkastelemme valitsemiamme kehyksiä ja niissä tapahtuneita muutoksia. Vaikka tutkimuksemme painopiste on kehysanalyysissa, hyödynnämme myös laadullisen sisällönanalyysin menetelmiä kvantifioimalla aineistoa numeerisesti ja tarkastelemalla väkivallan muotoja aineiston artikkeleissa.

Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä, jota voidaan käyttää laadullisen tutkimuksen kaikissa perinteissä (Tuomi ja Sarajärvi 2018, 103). Tuomen ja Sarajärven mukaan sisällönanalyysi on yksittäinen metodi ja väljä teoreettinen kehys, mikä mahdollistaa sen liittämisen erilaisiin analyysikonaisuuksiin. Analyysimuotoa ei ohjaa jokin teoria tai epistemologia, mutta siihen on mahdollista soveltaa lähtökohtia molemmista suhteellisen vapaasti. (mt.) Näiden seikkojen vuoksi halusimme liittää tutkimuksessamme laadullisen sisällönanalyysin kehysanalyysiin.

Tutkimme aineiston määrällisiä eroja kvantifioinnin avulla. Kvantifiointi kuuluu sisällön erittelyn piiriin, mutta sitä voidaan hyödyntää sisällönanalyysin apuvälineenä (Tuomi ja Sarajärvi 2018, 119). Omassa tutkimuksessamme tämä tarkoittaa sitä, että laskemme, kuinka monta kertaa aineistossamme on mainintoja fyysisestä, henkisestä, taloudellisesta ja seksuaalisesta väkivallasta tarkasteluvuosiemme aikana. Huomioimme, että jotkin uutisoidut tapaukset liittyvät useaan väkivallan luokkaan. Kvantifioinnin kautta pyrimme kuvaamaan aineiston sisältöä numeerisesti, mikä antaa siitä pintapuolista tietoa. Sisällönanalyysin avulla pyrimme kuvaamaan aineistoa sanallisesti, jolloin syvennymme tekstien merkityksiin. Kvantifioinnin kautta pyrimme laajentamaan omaa ymmärrystämme aineistosta. On myös tärkeää huomioida, ettemme tutki kaikkia tarkasteluvuosien aikana julkaistuja lehtiä, joten saamamme määrällinen tulos on vain viitteellinen. Käytämme määrällistä menetelmää aineiston luokitteluun ja analysoimme aineistoa laadullisesti.

Käytämme laadullisessa sisällönanalyysissämme induktiivista eli yksittäisestä yleiseen soveltavaa päättelyn logiikkaa (Tuomi ja Sarajärvi 2018, 107). Yksittäisten uutisten määrä antaa viitettä siitä, miten paljon eri väkivaltamuodoista on uutisoitu vuosien aikana. Tuomi ja Sarajärvi (2018) kuitenkin huomauttavat, että niin sanotun puhtaan induktion mahdollisuus on kyseenalaista, sillä pelkkien havaintojen pohjalta ei voi syntyä uutta teoriaa.

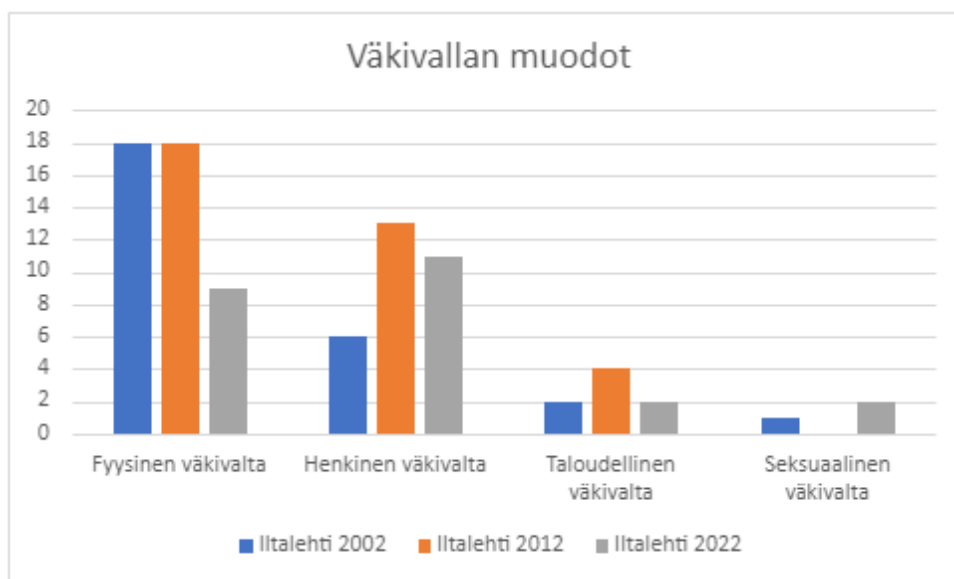
4 TULOKSET

Tässä luvussa käymme läpi tutkimuksen tulokset ja analysoimme tutkimusaineistoa. Kvantifioimme ensin aineiston väkivaltamuodon mukaan neljään kategoriaan ja analysoimme aineiston määrällistä jakautumista. Tämän jälkeen jaamme aineiston neljään eri kehykseen. Lopuksi tarkastelemme kehyksissä tapahtuneita muutoksia tarkasteluvuosien aikana.

4.1 Aineiston määrällinen jakautuminen

Ennen kehysanalyysia kvantifioimme aineiston jakamalla lähisuhdeväkivaltajutut väkivaltamuodon mukaan neljään kategoriaan: fyysiseen, henkiseen, taloudelliseen ja seksuaaliseen väkivaltaan. Huomioimme tässä myös sen, että joissain jutuissa oli mainintoja monesta eri väkivallan muodosta. Näin saimme muodostettua määrällistä dataa siitä, millaista väkivaltaa uutisissa esiintyi.

Taulukko 2: Väkivallan muotojen jakautuminen tarkasteluvuosina

Yllä esitetty taulukko kuvaa aineistomme jakautumista. Jaoimme aineiston väkivallan muotojen ja tarkasteluvuosien mukaan. Aineisto on määrällistä, eikä sitä ole vielä suhteutettu vuosittaiseen aineistomäärään.

Aineistomme koostuu yhteensä 65 lähisuhdeväkivaltaan liittyvästä artikkelista. Vuodelta 2002 löysimme 21 juttua, vuodelta 2012 löysimme 26 juttua ja vuodelta 2022 löysimme 18 juttua (ks. Taulukko 1). On tärkeä huomata, että jotkin uutiset sisälsivät viitteitä useampaan väkivallan muotoon. Tämän vuoksi väkivallan muotojen yhteismäärä ylittää alkuperäisen uutisten kokonaismäärän.

Vuosien 2002 ja 2012 tarkasteluajankohtiin valikoituneista lehdistä löysimme fyysistä lähisuhdeväkivaltaa käsitteleviä artikkeleja yhtä paljon (18 kpl). Vuoden 2022 aineistosta löytyi eniten henkistä väkivaltaa käsitteleviä juttuja (13 kpl).

Taloudellista ja seksuaalista väkivaltaa sisältävien juttujen määrä oli tarkasteluajankohtiemme aikana vähäistä. Eniten taloudellista väkivaltaa sisältäviä juttuja löytyi vuodelta 2012 (4 kpl). Vuosilta 2002 ja 2022 löysimme aiheeseen liittyviä juttuja molemmista kaksi. Vuoden 2002 aineistosta löytyi seksuaalista väkivaltaa käsitteleviä juttuja yksi, ja vuodelta 2022 kaksi. Vuoden 2012 tarkasteluviikkojemme ajalta seksuaaliseen väkivaltaan viittaavia juttuja ei löytynyt lainkaan.

Jotta voimme tarkastella väkivallan muotojen määriä ja niiden eroja paremmin, luvut pitää suhteuttaa tarkasteluvuosien juttujen kokonaisuuteen. Seuraava taulukko kuvaa väkivallan muotojen määrää suhteutettuna keräämäämme vuosittaiseen aineistomäärään.

Taulukko 3: Väkivallan muotojen jakautuminen tarkasteluvuosina suhteutettuna juttujen määrään ≈%

N=65	Fyysinen väkivalta	Henkinen väkivalta	Taloudellinen väkivalta	Seksuaalinen väkivalta
Iltalehti 2002	86 % (18 kpl)	29 % (6kpl)	10 % (2kpl)	5 % (1 kpl)
Iltalehti 2012	69 % (18kpl)	50 % (13kpl)	15 % (4kpl)	0 % (0kpl)
Iltalehti 2022	50 % (9kpl)	61 % (11kpl)	11 % (2kpl)	11 % (2kpl)

Kokonaisuudessaan fyysisestä väkivallasta kertovia juttuja oli aineistossamme eniten (45 kpl). Tämä tarkoittaa sitä, että noin 69 prosenttia aineistoon kuuluvista jutuista mainitsi fyysisen väkivallan jossain muodossa. Henkistä väkivaltaa oli toiseksi eniten (20 kpl). Tämä tarkoittaa noin 31 prosenttia aineistosta. Kolmanneksi eniten oli taloudellista väkivaltaa (8 kpl) eli noin 12 prosenttia. Vähiten oli seksuaalista väkivaltaa käsitteleviä juttuja (3 kpl). Ne muodostivat noin 5 prosenttia aineistosta.

Vuosina 2002 sekä 2012 fyysistä väkivaltaa sisältäviä artikkeleja löytyi eniten. Tätä seurasi henkinen väkivalta, sen jälkeen taloudellinen väkivalta ja seksuaalinen väkivalta. Poikkeava vuosi oli 2022, jolloin henkistä väkivaltaa esiintyi jutuissa eniten, fyysistä väkivaltaa toiseksi eniten. Taloudellista sekä seksuaalista väkivaltaa mainittiin artikkeleissa vuonna 2022 yhtä paljon.

Vuoden 2022 jutut olivat jakautuneet eri muotojen välillä tasaisimmin, kun taas vuonna 2002 fyysiseen väkivaltaan keskityttiin huomattavasti enemmän kuin muihin väkivallan muotoihin. Kun tarkastelemme aineistostamme nousseiden kehysten muutoksia vuosien aikana, tämä on hyvä ottaa huomioon. Vuoden 2022 juttujen kehysanalyysin voi ajatella antavan laajemman kuvan väkivallan muodoista, koska eri väkivaltamuodoista kerrottiin vuoden 2022 aineistossa monipuolisemmin.

4.2 Kehykset

Aineiston kvantifioinnin jälkeen siirryimme kehysanalyysiin. Jaottelimme aineiston neljään kehykseen. Kehyksissä pyrimme ottamaan huomioon aineistosta nousseet seikat mahdollisimman kattavasti. Kehyksemme ovat seuraavat:

1. Pintaraapaisu väkivaltaan – Tiukkaa faktaa tapahtumista
2. Keitä ne on ne sankarit? – Ohjien ottaminen omiin käsiin
3. Olosuhteiden uhri – Lähisuhdeväkivallan perustelu muilla tekijöillä
4. Väkivallan oppitunti – Tiedonvälitystä lähisuhdeväkivallasta ja sen muodoista

Seuraavissa luvuissa erittelemme kehykset ja tuomme esille esimerkkejä jokaiseen kehykseen sopivista artikkeleista.

Huomioimme analyysissämme kaikenlaiset juttutyypit (ks. Luku 3.1). Aineistosta nousi kehysanalyysiin uutisia, henkilöhaastatteluita, feature-juttuja, kolumneja sekä kyselypalstan juttuja.

4.2.1 Pintaraapaisu väkivaltaan – Tiukkaa faktaa tapahtumista

Tämä kehys kuvaa juttuja, jossa väkivalta mainitaan, mutta siihen ei syvennyttä sen tarkemmin. Kehyksen uutisjutut kertovat faktat tapahtuneesta. Jutussa saatetaan pohtia motiivia teille lyhyesti, mutta jutussa huomio on rikoksessa ja sen uhrissa, ei tekijässä. Tässä kehyksessä esitellään aina yksi tai useampi rikosjuttu, eikä väkivaltaan viitata yleisemmällä tasolla.

“Isä ampui poikaansa Rantasalmella viikonloppuna. Täysi-ikäinen poika oli lauantaina korjaamassa autoaan kotipihassaan, kun isä ampui häntä haulikolla auton tuulilasin läpi. Poika istui auton takapenkillä -- Isällä ja pojalla oli ollut jo pidemmän aikaa erimielisyyksiä. Erimielisyydet johtivat myös ampumiseen. Alkoholilla oli osuutta tapahtumiin.” (Iltalehti 2.9.2002)

“Koillismaan poliisi epäilee, että nainen pahoinpiteli sekä vauvaansa että miestänsä Kuusamossa sunnuntain vastaisena yönä. Tilanne sai alkunsa, kun nuoripari kimpaantui ravintolaillan jälkeen. Rytäkää eteni siihen, että nainen aiheutti miehelle vertavuotavia haavoja. Poliisin mukaan nainen käsitteli myös perheen vauvaikäistä lasta kovakouraisesti.” (Iltalehti 2.1.2012).

Jutuissa korostuu tiukka uutisteksti, lyhyet lauseet ja faktojen luetteleminen systemaattisesti. Motiivi mainitaan, mutta kehыksen jutut eivät esitä motiivia väkivallan tekosyyinä tai rikosta lieventävänä asianhaarana. Kehyksessä esiintyy runsaasti fyysistä väkivaltaa käsitteleviä juttuja, mutta mukana on myös taloudellista väkivaltaa käsitteleviä uutisia ja henkistä väkivaltaa käsitteleviä juttuja.

“Noin 30-vuotias poikamies menetti hänkin yli puoli miljoonaa markkaa eli yli 84 000 euroa. Hänkin joutui lopulta turvautumaan lainarahoitukseen omien rahojen loppuessa. Mies oli poliisin tietojen mukaan vähän aikaa jopa naimisissa naisen kanssa”. (Iltalehti 4.6.2002)

“Kavalletut rahat olivat korvaus isän kuolemasta. Ne oli toimitettu hänen ulottumattomilleen. Nainen oli kavaltanut lapsensa kaikki rahavarat”. (Iltalehti 4.8.2022)

Taloudellisesta väkivallasta kertovat jutut ovat suoraviivaisia uutisia. Kehykseen on sisällytetty myös henkilöhaastatteluja, joissa on lyhyt maininta väkivallasta, johon ei kuitenkaan pureuduta sen enempää. Väkivaltateko mainitaan ja juttu siirtyy nopeasti käsittelemään jotain uutta aihetta. Tällaisissa jutuissa esiintyy myös usein mainintoja henkisestä väkivallasta, kuten mustasukkaisuudesta, riitelystä tai pettämisestä.

“Vaaleaverikkö kertookin Kroonikalle eläneensä aikoinaan erittäin mustasukkaisessa suhteessa: toinen ei sietänyt edes sitä, että hän keskusteli jossain tapahtumissa toisen miehen kanssa. – Saatoin saada myöhemmin köniini ja joskus minut lukittiin huoneeseen”. (Iltalehti 5.9.2002)

“Rahat menivät yrityksen pyörittämiseen, lasten tarpeet jäivät toiselle sijalle. Riitoja selviteltiin öisin puolihumalassa -- Upseerin ja taiteilijan erilaisuus osoittautui ylitsempääsemättömäksi kuiluksi. Juoruttiin alkoholiongelmista, rakastajista ja itsemurhayrityksistä”. (Iltalehti 7.7.2012)

Kehykseen ei ole eritelty, nimittääkö juttu väkivaltaa lähisuhdeväkivallaksi. Päädyimme tähän ratkaisuun, jotta pystymme huomioimaan tutkimuksessa myös sellaiset jutut, joissa lähisuhdeväkivaltaa ei kutsuta lähisuhdeväkivallaksi, mutta oman määritelmämme mukaan (ks. Luku 2.1) sitä esiintyy. Nimettyä lähisuhdeväkivaltaa tärkeämpää kehyksessä on yksinkertainen ja faktojen esittämiseen keskittyvä tyyli.

Valitsimme tämän kehyksen, koska monet aineistomme uutisjutuista käsitelivät väkivaltaa etäisesti ja uutismaisesti. Tällainen lähestymistapa lähisuhdeväkivaltaan erottuu myös aikaisemmista tutkimuksista. Toimittajat tekevät usein lähisuhdeväkivaltauutisia poliisien lausuntojen avulla, joten jutuista tulee tiukasti faktapohjaisia sekä lyhyitä ja lähisuhdeväkivalta-käsite jää mainitsematta (Cullen ym. 2019). Koska kehys keskittyy yksittäistapauksiin, se myös kertoo paljon siitä, millaista lähisuhdeväkivallasta uutisointi yksinkertaisimmillaan on.

4.2.2 Keitä ne on ne sankarit? – Ohjien ottaminen omiin käsiin

Tämä kehys kuvastaa tekstejä, jotka ihannoivat vahvaa toimijuutta. Suomessa haavoittuneisuuden suhtaudutaan kieltävästi, mikä perustuu omilla pärjäämisen eetokseen ja ihanteena on toisin sanoen olla riippumaton muista (Näre ja Ronkainen 2008, 12). Tämä näkyy teksteissä esimerkiksi siten, että lähisuhdeväkivallan uhrin todetaan selvinneen tapahtuneesta sankarina ottamalla ohjat omiin käsiinsä. Kehys kuvastaa postmoderneissa yhteiskunnissa vallitsevaa ankaruutta sekä armottomuutta, jossa yksilön tulee itse kyetä ennakoimaan riskejä sekä arvioimaan ihmisten, tilanteiden, informaation ja representaatioiden todellisuutta (Näre ja Ronkainen 2008, 9).

Tähän kehykseen kuuluvissa teksteissä ei juurikaan käsitellä uhrin kokemaa henkistä ja fyysistä tuskaa. Tilanteissa korostetaan uhrin vahvaa toimijuutta, vastuuta turvallisuuden vaalimista ja kykyä ratkaista tilanne omin voimin (Näre ja Ronkainen 2008, 16). Toisaalta

otamme kehukseemme myös sankaritarinoita, joissa väkivallan tekijä on onnistunut muuttamaan elämänsä suunnan ottamalla ohjat omiin käsiinsä.

“Ensimmäisen lapsen syntymän myötä pakkasin tavarat ja lähdin. En halunnut kasvattaa lasta pelon ilmapiirissä.” (Iltalehti, 6.8.2022.)

Nimimerkki Äiti91 kertoo Iltalehden jutussa *3 Asiaa, joista riidellään eniten* aiemmasta väkivaltaisesta parisuhteestaan. Riitelytilanteita aiheuttivat rahan käyttö sekä puolison päihteiden väärinkäyttö. Riitojen aikana uhkailtiin erolla ja puoliso käytti fyysistä väkivaltaa.

Jutussa parisuhdeterapeutti ja kliininen seksologi Outi Glasberg muistuttaa, että jos riitelyyn liittyy väkivaltaa tai sen uhkaa, tulee uhrin hankkia apua ja poistua tilanteesta mahdollisuuksien mukaan. Jutussa vastuu väkivallan loppumisesta vieritetään tekijän sijasta uhrin harteille. Uhrin tulee kyetä hakemaan tilanteeseen apua ja poistua väkivaltaisesta suhteesta. Jutussa ei mainita, mitä väkivallan tekijän tulisi tehdä tilanteessa tai mistä hän voi hankkia käytökseensä apua.

“On myös niitä naisia, jotka tajuaavat heti, että lyöminen ei ole hyväksyttävää ja lähtevät suhteesta. Toiset naiset saattavat sietää jatkuvaa kidutusta jopa kymmeniä vuosia.” (Iltalehti 5.10.2012)

Yllä esitetty sitaatti löytyy Iltalehden julkaiseman jutun *Tangolaulaja syytti itseään* kainalojutusta *Tätä parisuhdeväkivalta voi olla*. Kainalojutussa psykologi ja psykoterapeutti Hannele Törrönen kertoo yleisellä tasolla siitä, mitä parisuhdeväkivalta voi olla. Jutussa ihannoidaan uhrin, joka ymmärtää lähteä väkivaltaisesta tilanteesta ajoissa. Erotilanteessa Törrönen painottaa erityisesti uhrin saaman läheisten tuen merkitystä.

Väkivaltaiseen parisuhteeseen jääneitä naisia kutsutaan jutussa toisiksi naisiksi. He eivät kuulu niin sanotun sankarin ideaaliin, mutta Törrönen pyrkii selittämään näiden toimia syvemmän ymmärryksen kautta:

“Usein nämä naiset ovat muutoinkin kokeneet elämässään kaltoinkohtelua. Nainen voi ajatella, että huono kohtelu on hänen osansa.”

Huomasimme kehystä määrittellessämme, että mitä enemmän jutuissa kuullaan jonkun subjektiivista ääntä, sitä enemmän niissä näkyy uhrin toimijuuden korostamista ja sitä enemmän väkivallasta eroon pääsemisen vastuu siirtyy uhrille. Esimerkiksi keskustelupalstoilla, joilla toimittaja vastaa lukijoiden kysymyksiin, toimijuutta korostettiin paljon. Kehyksessä korostuvat erityisesti Sofian sohva -neuvontapalstalla julkaistut tekstit. Nimimerkillä Sofia esiintyvä toimittaja vastaa palstallaan lukijoiden lähettämiin kysymyksiin. Seuraavaksi käsittelemme muutaman palstalle lähetetyn kysymyksen ja Sofian vastauksen.

“Onneksi hän juo viikonloppuisin eikä päivittäin. Jos menet työhön, aikuiset lapsesi voivat olla pienempien turvana. Suosittelisin teitä kääntymään myös perheenä ammattiavun puoleen. Ainakin mies tarvitsisi hoitoa. Seurakunnan perheasiain neuvottelukeskus voisi olla hyvä paikka aloittaa. Ei

tarvitse kuulua kirkkoon apua ja neuvoja saadakseen eikä ole välttämätöntä, että mies heti tulee käynneille mukaan, jos ei halua. Perheneuvola on myös vaihtoehto.” (Iltalehti, 7.4.2012.)

Nimimerkki Siipirikko kysyy toimittajalta, miten hänen tulisi toimia tilanteessa, jossa aviomiehen nuoruudessa sairastama alkoholiongelma on tullut esille uudelleen. Alkoholi muuttaa miehen uhkaavaksi ja pelottavaksi, mikä aiheuttaa perheessä ongelmia.

Sofia kehottaa kirjoittajaa hakemaan tilanteeseen apua koko perheen voimin. Avun hakemisen vastuu kuuluu kuitenkin vastauksen mukaan pääosin uhrille. Tämän tulisi käydä neuvontakäynneissä yksin, jos tekijä ei jostain syystä haluakaan lähteä niihin mukaan.

“Herää hyvä tyttö ajoissa. Miksi ihmeessä sinä antaisit jonkun toisen määrätä, kenen kanssa olet ulkona tai mitä haluat tehdä. Ota elämäsi ohjaket omiin käsiisi.” (Iltalehti, 7.1.2012.)

Nimimerkki MK kärsii mustasukkaisen ja päihderiippuvan miehensä asettamista rajoitteista, jotka estävät häntä tapaamasta kavereitaan. Nimimerkillä Sofia vastaava toimittaja kehottaa henkilöä ottamaan ohjat omiin käsiinsä ja kehottaa tätä lähtemään suhteesta. Henkisesti väkivaltaisen miehen hän toteaa olevan vailla aviomiesmateriaalia. Sofia vihjaa kirjoittajan olevan naiivi, sillä hän ei tajua itse jättää toivotonta kumppaniaan.

Seuraavaksi käsittelemme muutaman tapauksen, jossa sankarin asemassa on väkivallan tekijä. Huomasimme aineistoa analysoidessamme, että tällaisissa tapauksissa oli useimmiten kyseessä feature-juttu, jossa tekijä itse esiintyi päähenkilönä. Monet jutuista olivat elämänkerrallisia selviytymistarinoita esimerkiksi vaikeista päihdeongelmista.

“Tämän jälkeen hän päätyi uudelleen vankilaan, josta hän siirtyi psykiatriseen sairaalaan vuoden 1963 paikkeilla. Siellä tapahtui jotain. Hilpi Kanninen pääsi monien kivuliiden jaksojen jälkeen kuiville morfiinista ja käänsi elämässään uuden sivun.” (Iltalehti 6.8.2022).

Iltalehden julkaisemassa jutussa *Kalpea nainen Kalliosta* kerrotaan kalliolaisen Hilpi Kannisen tarina. Nuori korkeakoulutettu nainen ajautui jatkosodan jälkeen Helsingin huumepeireihin, vaikka suunnitelmat elämälle olivat alun perin täysin toisenlaiset.

Kanninen meni naimisiin sotarintamalta lomille tulleen miehen kanssa. Avioliitto miehen kanssa ei toiminut, mikä rasitti Kannisen hermoja aiheuttaen unettomuutta. Aviomies kertoi uuden vaimonsa ongelmista lääkäriystävälleen, joka määräsi vaivoihin morfiinia. Hitaasti alkanut kokeilu muuttui pian riippuvuudeksi, jolloin avioliitto tuli päätökseensä ja morfiinin käytön lisääntyessä Kanninen syrjäytyi yhteiskunnasta.

Morfiiniriippuvuudesta kärsivä Kanninen vietti aikaa asunnottomana Helsingin kaduilla, pommisuojoissa sekä vankilassa. Hän pyrki myös pääsemään takaisin työelämään, mutta riippuvuus vei voiton. Hän synnytti vuonna 1951 pojan, mutta kuivilla pysymisen epäonnistuesssa tämä otettiin häneltä huostaan.

Joutuessaan jälleen vankilaan Kanninen onnistui kuitenkin pääsemään eroon morfiinista ja aloittamaan uuden elämän vapaana huumeista. Uuden raittiin elämäntyyliinsä myötä 34-vuotias Kanninen onnistui pääsemään takaisin työelämään ja löysi itselleen lopulta toimivan avioliiton.

Kannisen tarina on kuvaus naisesta, joka voitti päihderiippuvuuden aiheuttamat haasteet. Raitistumisensa jälkeen Kanninen teki vapaaehtoistyötä alkoholistien ja narkomaanien kanssa toimien kokemusasiantuntijana ja neuvonantajana. Toisaalta sankarin asema on hieman kyseenalainen. Vaikka Kanninen selvisi huumeaddiktiosta, elämä oman pojan kanssa ei onnistunut ilman lähisuhdeväkivaltaa. Kanninen heitti poikansa 15-vuotiaana kadulle eikä koskaan suostunut kertomaan tämän isän nimeä. Sankaritarinat eivät siis ole aina täysin onnistuneita.

“Tuli se viikko, jonka aikana Ville kärsi krapulaoireet ilman viinaa ja päätti jättää kaiken.”
(Iltalehti 6.8.2022).

Rap-artisti Ville Nurminen kertoo oman tarinansa Iltalehden jutussa *Pohjalta Spotifyhin*. Nurminen joutui kiusaamisen kohteeksi päiväkodissa ja koulussa, mikä aiheutti hänelle ahdistusta ja pelkoa. Ongelmat koulussa heijastuivat kotona väkivaltaisella käytöksellä, kuten rumalla kielenkäytöllä sekä hakkaamalla reikiä oman huoneen oveen. Vanhemmat hakivat tilanteeseen apua terapiasta, mikä osoittautui hyödyttömäksi.

Huonoon oloonsa Nurminen alkoi käyttää 9-10-vuotiaana alkoholia ja näpistämään kaupoista. Ala-asteen aikana hänet otettiin huostaan ja sijoitettiin koulukotiin. Päihteidenkäyttö jatkui, ja itsenäistymiskotiin muuttaessa ongelmat pahenivat entisestään elämän pyöriessä päihteidenkäytön ympärillä. Seitsemän vuoden aikana Nurminen käytti päihteitä runsaasti, ja lopetusyrityksistä huolimatta retkahduksia tuli useita. Tapailukumppaneille hän lupasi lopettavansa, mutta näin ei koskaan käynyt, vaan hän saattoi usein käyttää viinaa sekä lääkkeitä sekaisin. Erotilanteessa huomiota saadakseen hän viilsi kerran käteensä.

Nurminen tutustui samalla rap-artisti Cheekin musiikkiin, joka antoi hänelle voimaa vaikeisiin hetkiin ja inspiroi kirjoittamaan omia kappaleita. Nurminen ymmärsi oman käytöksensä ongelmallisuuden ja halusi muuttua. Päihteet saivat jäädä taakse. Nurminen alkoi panostamaan työssäkäyntiin ja oman musiikin kehittämiseen, jolloin kuuntelukertojakin alkoi kertymään yhä enemmän.

Ville Nurmisen kertova juttu on esimerkki tarinasta, jossa väkivaltainen ja päihderiippuvainen henkilö päättää ottaa elämänsä ohjat omiin käsiinsä. Nurminen huomasi itse ongelmat omassa käytöksessään ja halusi muuttua omasta tahdostaan. Päihderiippuvuudestaan selvinnyt Nurminen kiersi myöhemmin myös kouluissa kertomassa kiusaamisesta, päihteistä sekä niiden vaikutuksista. Jutun lopussa ei ole enää mainintaa lähisuhdeväkivallasta, joten lukija voi olettaa, että tekijän ottaessa tilanteen haltuun myös väkivalta hälveni.

Valitsimme tämän kehyksen, koska aineistosta nousi esille paljon sekä uhrin että tekijän toimijuutta ylistäviä juttuja. Uhrien toimijuuden korostaminen voi olla ongelmallista. Lähisuhdeväkivallasta selviämisen vastuun vierittäminen uhrin harteille vaikuttaa negatiivisesti siihen, miten lähisuhdeväkivalta hahmotetaan. Yhteiskunnan ankaruus johtaa siihen, että yksilön tulisi siis kyetä itse vetämään raja intimiteettinsä suojaksi (Näre ja Ronkainen 2008, 9). Työskentely väkivallan vähentämiseksi ei tunnu merkitykselliseltä, kun ongelman ajatellaan ratkeavan pelkästään vahvalla toimijuudella.

Kun tekijän toimijuutta korostetaan, jutuista välittyy samanlainen kuva. Väkivaltaan ei tule puuttua yhteiskunnallisella tasolla, vaan pelkästään tekijän oma ymmärrys ja parantuminen riittää siihen, että väkivalta unohdetaan täysin. Kun tekijän toimijuuteen keskitytään sankarillisena selviytymistarinaan, uhrin asema unohdetaan. Tekijän kunnostautumiseen liitettiin usein myös päihdeistä irtautuminen. Tämä voi antaa vaikutelman siitä, että ongelma ei ollut tekijässä, vaan hänen päihdekäyttytymisessään. Tarkemmin väkivaltaisuutta selittäviin tekijöihin paneuduimme seuraavassa kehyksessä.

4.2.3 Olosuhteiden uhri – Lähisuhdeväkivallan perustelu muilla tekijöillä

Toisin kuin *pintaraapaisu väkivaltaan* -kehyksessä, tämä kehys keskittyy juuri lähisuhdeväkivaltaa selittäviin tekijöihin. Kehyksen jutuissa väkivallan syyille ja tekijän motiiville annetaan erityistä huomiota. Tekijöitä pyritään patologisoimaan. Tällöin tekijät esitetään väkivaltaiseen kohtaloonsa tuomittuina, syrjäytyneinä, sosiopaatteina tai tunnevammaisina erikoistapauksina, jotka voidaan toiseuttaa ja erottaa tavallisten ihmisten arjesta (Näre ja Ronkainen 2008, 15).

Väkivallan teko neutralisoidaan ja käsitetään osana inhimillistä vuorovaikutusta, mikä on johtanut ylilyönteihin, väärinymmärryksiin tai sattumiin (Näre ja Ronkainen 2008, 15). Joskus itse väkivaltatapaus sivuutetaan lähes kokonaan, kuten Matti Nykäsen vankilatuomiota käsittelevässä *Oma talo käytössä!* -jutun kainalojutussa *Vankilassa Isosisäksi* (Ylimutka 2012).

“Syyskuussa tuli tieto, että törkeästä pahoinpitelystä tuomittu Matti joutuu jälleen vankilaan. Mies piti itse tuomiota vääränä -- Näin heti Matin kuoren alle ja sisimpään. Mattini on lämmin, kiltti, huolehtivainen, lempeä ja kohtelias, Susanna ylisti rakastettuaan elokuussa Ilonan haastattelussa. Rakastavaiset ovat kääntäneet vastoinkäymiset voitokseen -- Matti tuomittiin vuoden ja neljän kuukauden ehdottomaan vankeuteen ex-vaimonsa Mervi Tapolan törkeästä pahoinpitelystä. (Iltalehti 3.1.2012)

Ex-vaimo mainitaan vasta viimeisessä lauseessa ja juttu keskittyy raportoimaan Matti Nykäsen ja hänen nykyisen kumppaninsa onnenhetkiä. Törkeää pahoinpitelytuomiota kuvataan “vastoinkäymisenä” ja väkivaltaa pyritään näin häivyttämään.

Kehyksen jutut voivat olla yksittäisiä tapauksia pohtivia rikosjuttuja tai laajempiin ilmiöihin keskittyviä juttuja. Rikoksista kertovissa jutuissa nostetaan usein esiin joko

tekijän mielenterveysongelmat tai parisuhdevaikeudet. Seuraavat esimerkit käsittelevät paloittelusurman oikeudenkäyntiä (2002), ex-vaimon ja hänen lapsensa murhannutta miestä (Parkkari 2012) sekä vauvansa surmanneen naisen oikeudenkäyntiä (Halonen 2022).

“Surmateon tekijä on ollut teosta lähtien vangittuna. Naisella on tietävästi pahoja mielenterveydellisiä ongelmia ja hän on niiden takia ollut myös laitoshoidossa.” (Iltalehti 3.6.2002)

“Iltalehden tietojen mukaan tragedian taustalla oli miehen mustasukkaisuus ja parin tuore ero. Miehen vaimo oli muuttanut asumaan Ikaalisten keskustaan vain reilu kuukausi ennen surmia. Ampujan lapsuudesta asti tunteneen kyläläisen mukaan työtön trukkipuljettaja oli järkyttynyt erosta pahasti ja muuttunut sulkeutuneeksi.” (Iltalehti 2.1.2012)

“Syyttäjän mukaan naisella oli ollut jo pitkään olo, että hän oli aiheuttanut vauvalle vaurioita tai kehitysvammoja mahdollisesti jo raskauden aikana. Lääkärit eivät sellaisia kuitenkaan olleet todenneet. Leena Koivuniemen mukaan naisella oli itsetuhoisia ajatuksia... ..Nainen määrättiin mielentilatutkimukseen. Torstain pääkäsittelyn lopuksi istunnon puheenjohtaja kertoi, että nainen oli todettu tekohetkellä syyntakeettomaksi.” (Iltalehti 11.2.2022)

On hyvä huomioida, kenen ääni jutuissa kuuluu. Jotkut tiedot todetaan jutuissa anonyymeina. Kun asiat todetaan ilman kunnollista lähdettä, ne voidaan tulkita kiistattomina faktoina. Tämä lisää tunnetta siitä, että väkivalta on tekijän hallitsemattomissa. Jutuissa kuuluu myös syyttäjän ja tekijän tuttavän ääni. Tällaisissa tapauksissa uutisten sävy on neutraalimpi. Taustalla vaikuttavat asiat mainitaan, mutta ne eivät kuitenkaan ole syy sille, miksi väkivalta tapahtui.

Joissain kehyksen ilmiöjutuissa käsitellään esimerkiksi sellaisia tapauksia, jotka ovat todettavissa henkiseksi väkivallaksi, mutta eivät ole kuitenkaan rikoksia. Tällöin tekijän perspektiiviä pyritään avaamaan ja ymmärtämään jopa enemmän kuin rikosuutisissa. Joskus myös tekijän sairautta korostetaan tai väkivalta kuitataan huumorilla.

“Todellisuudessa Don Juan on persoonallisuushäiriöinen henkilö, joka satuttaa syvästi lähipiirinsä edustajia ja saattaa romuttaa kumppaninsa itsetunnon täydellisesti -- luonnehäiriöinen ei tunne syyllisyyttä, aitoa katumusta tai empatiaa.” (Iltalehti 8.6.2002)

“Psykologi, pari- ja perheterapeutti Pirjo Kiiskilän mukaan pettäminen parisuhteessa on iso kriisi ja sen taustalla on monia erilaisia syitä, kuten erilleen kasvamista, sitoutumispulmia tai huono itsetunto. Usein taustalla on tarpeiden tyytymättömyys ja pettymyksen tunteet omassa suhteessa.” (Iltalehti 12.11.2012).

“ – Vaimo myytävänä tarpeettomana ja sietämättömänä. Kova soittamaan suutaan ja kova valehtelemaan. Ärhäkkä, mutta tekee hyvää makaronilaatikkaa, harvinaisen suorasanainen ja rehellinen myyntipuhe alkoi -- Luodon mukaan kyse oli todennäköisesti huumorilla tehdystä ilmoituksesta.” (Iltalehti 1.10.2012)

Osa kehyksen jutuista antaa selityksiä väkivallalle melko hienovaraisesti. Uhria ei syytetä, mutta tekijäkään ei ole täysin vastuussa teoistaan. Joskus syyllisyyden vähättely on puolestaan räikeää. Tällainen tapaus löytyy *Liian raskas hinta* -jutusta (Mäkinen 2012),

jossa pohditaan isien mielenterveysongelmia ja sitä, miten vaikeaa hoitoon on päästä. Juttuun haastateltu Timo kertoo, ettei halua satuttaa perhettään, mutta kokee ymmärtävänsä perhesurmien tekijöitä. Uhreista hän ei puhu mitään.

“Silti viimeaikojen perhesurmat eivät häntä yllätä: – En hyväksy niitä, mutta ymmärrän, miten sellaiseen tilanteeseen on saatettu päätyä. Kun mieli on järkkynyt, eikä apua saa, tuntuu kaikki toivottomalta.” (Iltalehti 7.7.2012)

Olosuhteita ja mielenterveyttä syyttäessä on myös tavallista, että syytä etsitään rikkinäisestä systeemistä. Tämä on tullut esiin myös muissa tutkimuksissa. Miespuolisten tekijöiden väkivallan kuvaaminen päihteiden tai mielenterveydellisten ongelmien syynä voi väärentää tapaa, jolla lähisuhdeväkivalta nähdään ja keskittyminen tekijään vie huomiota pois lähisuhdeväkivallan ongelmista (Isaacs ja Mthembu 2018). Päädyimme valitsemaan tämän kehyksen, koska mielestämme on merkittävää, kohdistuuko huomio uutisessa väkivallan uhriin vai tekijään. Kehyksessä palataan myös uudelleen lähisuhdeväkivallan nimeämisen ongelmaan. Jos lähisuhdeväkivallasta ei puhuta ja tekijöitä kohdellaan yhteiskunnan uhreina, lähisuhdeväkivaltaa ei hahmoteta kaikessa vakavuudessaan.

4.2.4 Väkivallan oppitunti – Tiedonvälitystä lähisuhdeväkivallasta ja sen muodoista

Tähän kehykseen kuuluvat jutut sisältävät kohtia, joissa määritellään lähisuhdeväkivaltaa ja sen muotoja. Jutuissa pyritään levittämään tietoa väkivallasta ja kertomaan esimerkiksi keinoja avun hakemiseen. Toisin kuin *keitä ne on ne sankarit?* -kehyksessä tai *olosuhteiden uhri* -kehyksessä, tämän kehyksen jutut eivät anna erityistä painoarvoa toimijuudelle tai selityksille. Jutut eivät myöskään vieritä väkivallasta selviämistä ainoastaan uhrin harteille, vaan toteavat väkivallan olevan laajempi ongelma. Jutut voivat käsitellä yksittäisiä tapauksia tai puhua väkivallasta yleisemmin. Yksittäisistä tapauksista puhuvat jutut ovat usein henkilötarinoita, joiden halutaan toimivan varoittavina esimerkkeinä.

“Halusin jakaa meidän tarinamme, että vanhemmat uskaltaisivat reagoida tähän ajoissa ja katsoa rohkeasti lastensa puhelimia, pelkäämättä lapsen reaktioita. Me kävimme todella kovan koulun pojan kanssa tämän asian kanssa ja olen varma, että ihan kaikki ei ole vielä ohi. Olen varma, että parannamme tätä aihetta keskustellen vielä ajan saatossa.” (Iltalehti, 6.8.2022)

Iltalehden jutussa *Puhelin paljasti painajaisen* kymmenvuotiaan Leon vanhemmat pyrkivät varoittamaan muita vanhempia lastensa puhelimen käytön vaaroista. Vuonna 2021 koulua vaihtanut poika Leo muuttui yhtäkkiä iloisesta ja koulusta innostuneesta oppilaasta masentuneeksi sekä fyysisesti ja henkisesti väkivaltaiseksi.

Väkivaltaisen käytöksen syyksi paljastui pojan puhelin, josta löytyi samanikäisten lasten yhteisiä viestejä sekä ryhmäkeskusteluja. Keskustelut sisälsivät kymmenvuotiaalle

sopimatonta sisältöä, kuten vastikkeellisen seksin ja päihteiden tarjoamista sekä kehotuksia seurustella neitsyen tytön kanssa.

Äiti päätti ottaa Leon puhelimen väliaikaisesti pois tämän käytöstä. Yllättäen pojan käytös muuttui jälleen rauhalliseksi, eikä tämä itsekään halunnut puhelintaan enää takaisin. Äiti kehottaa vanhempia olemaan tarkkaavaisia siitä, mitä nuoret lapset tekevät puhelimillaan.

Jutuissa voidaan myös purkaa lähisuhdeväkivaltaan liittyviä ennakkoluuloja. Jutussa *Suomi Silmätikkuna* (Meriluoto 2012) puututaan suomalaisten ajatukseen siitä, että Suomessa asuvat venäläisvanhemmat olisivat väkivaltaisia. Näin *Jouni löysi rakkauden Thaimaasta* (Rantanen 2022) puolestaan kertoo taloudelliseen väkivaltaan liittyvistä stereotypioista, joita liitetään suhteisiin thaimaalaisten kanssa.

“Hän kertoo Suomessa luultavan, että venäläiset vanhemmat ovat huonoja lapsille, koska he tulevat Venäjältä, jota suomalaiset voivat pitää huonona maana. Ennakkoluulojen mukaan venäläisillä vanhemmillä olisi tapana lyödä lapsiaan usein” (Iltalehti 6.10.2012)

“Huijareita ja onnenonkijoita löytyy kaikkialta: – Ilmiö ei tietenkään liity vain thaimaalaisiin vaan ulottuu joka puolelle. Huijarit tunnistaa usein siitä, että raha nousee puheeksi jo varhaisessa vaiheessa. Rahaa ei missään nimessä saa lähettää, ja ensimmäinen tapaaminen on syytä sopia julkiselle paikalle” (Iltalehti 11.11.2022.)

Jutut eivät siis pelkästään varoita lukijaa väkivallasta, vaan opastavat heitä tulkitsemaan tilanteita oikein. Näin jutut pyrkivät purkamaan väkivaltaan liittyviä stereotypioita, mutta myös opastamaan samalla väkivallan välttämiseen. Ennakkoluulojen ja henkilökohtaisten kertomusten lisäksi kehyksessä on juttuja, joissa varoitetaan potentiaalisista väkivaltatapauksista. Tällaisissa ennakoivissa jutuissa väkivaltaa ei ole välttämättä vielä tapahtunut tai siihen viitataan hyvin yleisellä tasolla.

“ – Suomessa kuolee joka toinen viikko nainen nykyisen tai entisen puolison käden kautta. Viidesosa suomalaisista naisista elää tällä hetkellä fyysisen tai henkisen väkivallan varjostamassa parisuhteessa. Siis tilanteessa, joka voi koitua kohtalokkaaksi, mikäli väkivaltaan ei puututa, Halonen sanoo.” (Iltalehti 9.3.2002)

“Lastenpsykiatri Raisa Cacciatore ei pidä mahdottomana, että ahdistavilla lapsuuden kokemuksilla ja myöhemmin kehittyvällä alkoholismilla ei olisi yhteys: – Vanhempien pahoinvointi heijastuu lapseen.” (Iltalehti 9.3.2002)

Jutut eivät sovi pintaraapaisu väkivaltaan -kehykseen, koska ne syventyvät aiheeseensa tarkemmin. Myös juttujen tavoitteissa oli eroavaisuuksia. *Pintaraapaisu väkivaltaan* -kehyksen juttujen tavoitteena on kertoa yksinkertaisesti tapahtuneesta väkivaltateosta, kun taas väkivallan oppitunti -kehyksessä pyrkimyksenä on yleisön valistaminen. Joskus mukana oli myös lainopillista tietoa esimerkiksi rikosnimikkeistä tai rajatapauksista, joissa väkivallan tunnistaminen voi olla vaikeaa.

“Nykypäivänä hiv-tartunnan tietoinen levittäminen katsotaan törkeäksi pahoinpitelyksi, jos hiv-positiivinen ei huolehdi lääkityksestään.” (Iltalehti 6.8.2022)

“Hyvässä riitelyssä ei mennä henkilökohtaisuuksiin tai loukata toista tahallisesti, vaan pariskunta voi kokea olevansa silti samalla puolella, vaikka olisivatkin jostain eri mieltä. Väkiwalta tai sen uhkan tuntu eivät kuulu terveeseen riitelystä.” (Iltalehti 6.8.2022)

Väkivallan oppitunti -kehys kuvaa lähisuhdeväkivaltautisoinnin monimuotoisuutta. Juttujen tarkoituksena ei ole pelkästään kertoa järkyttävistä tapahtumista, vaan avata niiden taustalla vaikuttavia tekijöitä. Yksittäisten tapausten yhdistäminen lähisuhdeväkivallan laajempaan yhteiskunnalliseen ongelmaan on tärkeää, jotta journalismi pystyy antamaan tietoa aiheesta yleisölle (Karageorgos ym. 2023). Vaikka aineiston artikkelit eivät aina kutsuneet ilmiötä lähisuhdeväkivallaksi, kehys silti yhdisteli yksittäisiä tapauksia laajempaan kontekstiin ja näin toimi tehokkaasti informaation välittäjänä.

4.3 Väkiwalta vuosien välillä

Seuraavissa luvuissa esittelemme yleisiä muutoksia, joita analyysimme paljasti eri vuosien uutisoinnissa. Lisäksi tarkastelemme sitä, miten eri kehykset ovat muuttuneet tarkasteluvuosina.

4.3.1 Muutokset uutisoinnissa

Aineistoa analysoidessa huomasimme, että muutos uutisten pituudessa ja tarinallisuudessa on ollut merkittävä. Vuonna 2002 lähisuhdeväkivaltaa käsittelevät jutut olivat lyhyitä ja ytimekkäitä, eikä niissä kuultu usein esimerkiksi silminnäkijöitä, tekijää tai uhria. Jutuissa kuului pääasiassa toimittajan sekä virallisten tahojen ääni. Näitä olivat esimerkiksi presidentti, poliisi, kihlakunnansyyttäjä, käräjäoikeus tai tutkinnanjohtaja. Jutuissa oli usein haastateltu vain yhtä lähdettä.

Vuonna 2012 julkaistut lähisuhdeväkivaltaan liittyvät uutiset sisälsivät vuotta 2002 enemmän tapahtumien kuvailua. Juttuihin oli haastateltu useampia eri tahoja, jolloin näkökulmat olivat monimuotoisempia. Tämä koski myös lyhyempiä uutisjuttuja. Lyhyissä uutisjutuissa kuultiin viranomaislähteen, kuten poliisin, käräjäoikeuden tai tutkinnanjohtajan lisäksi esimerkiksi tekijää, uhria, paikallisia asukkaita, lääkäreitä ja muita asiantuntijoita. Julkaisuissa pääsivät ääneen myös muut lehdet, kuten 7 päivää ja Iltasanomat. Iltalehti lainasi jutuissaan sitaatteja kyseisiltä lehdiltä, joille haastateltavat olivat myöntäneet haastatteluja.

Jutuissa korostui myös toimittajan oma ääni, kun tapahtumia pyrittiin kuvaamaan esimerkiksi oikeussalissa. Nimimerkillä Sofia toimiva toimittaja vastasi itse lukijoiden

lähettämiin kysymyksiin. Jutuista löytyi selkeästi enemmän tarinallisuutta sekä kertausta väkivaltaisten tapahtumien kulusta.

Näkökulmien moninaisuus korostui erityisesti pidemmissä uutisjutuissa. Yhdessä jutussa saatettiin kuulla useita eri tiedonlähteitä, kuten silminnäkijöitä, poliisia, käräjäoikeutta, uhria, läheisiä sekä tekijää. Juttuihin otettiin haastatteluun lisäksi väkivallan muodosta tarkemmin tietäviä asiantuntijoita, kuten lapsiasiamiehiä, dosentteja tai terapeutteja.

Vuodelta 2022 löytyi lyhyiden uutisjuttujen lisäksi selkeästi eniten tarinallisia feature-juttuja. Useamman sivun pituisissa jutuissa voitiin haastatella yhä useampia lähteitä. Erityisen paljon löytyi henkilötarinoita, joissa väkivallan uhrin sekä tekijät kertoivat oman tarinansa. Juttuihin oli haastateltu uhrien ja tekijöiden lisäksi esimerkiksi läheisiä, omia lapsia, tutkijoita, psykoterapeutteja sekä silminnäkijöitä. Toimittajat hyödynsivät kirjoituksissaan myös esimerkiksi tietokirjallisuutta sekä muiden lehtien aiemmin julkaisemia kirjoituksia.

Pitkissä henkilöjutuissa tapahtumat etenivät monesti aina lapsuudesta nykypäivään saakka. Elämän vaiheet ja lähisuhdeväkivallan ilmeneminen kuvailtiin tarkasti joko tekijän tai uhrin näkökulmasta. Vuoden 2022 tarkastelujakson aikana julkaistiin myös erityisen paljon väkivallasta varoittavia juttuja. Tällaisissa jutuissa esiintyi usein asiantuntijoita, jotka kertoivat lukijoille siitä, miten lähisuhdeväkivalta ilmenee esimerkiksi perheissä ja parisuhteissa. Ääneen pääsivät asiantuntijoiden lisäksi lukijoiden tarinat lähisuhdeväkivallasta. Jutuissa esitettiin keinoja tilanteiden ratkaisemiseen sekä avun hakemiseen. Osa jutuista sisälsi myös tietolaatikoita, joista löytyi käsitellyistä aiheista yleistä sekä ajankohtaista tilastoa.

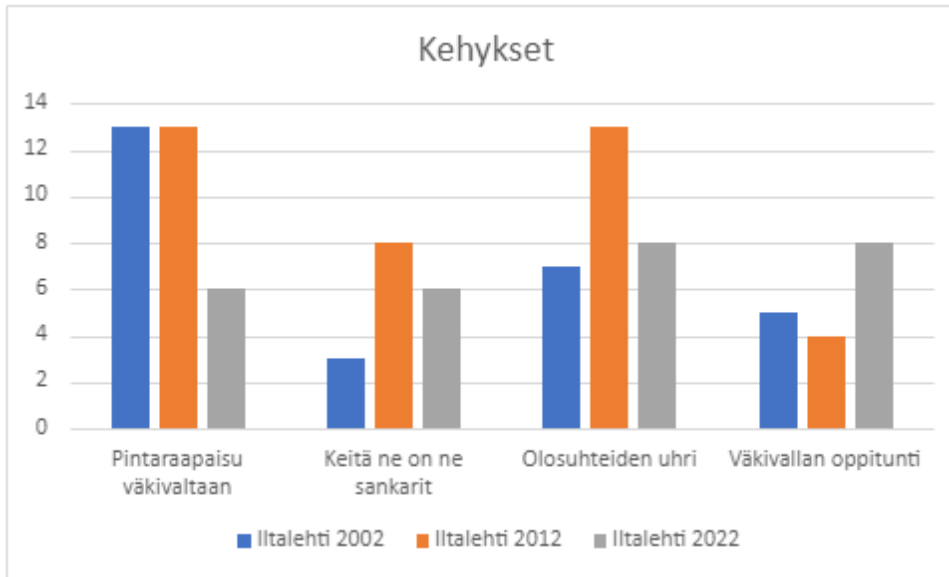
Perinteiset uutisjutut sisälsivät paljon tapahtumien kuvailua. Monissa jutuissa tapahtumia kerrattiin ennen väkivaltarikosta, sen aikana, kiinniottotilanteessa sekä myöhemmin oikeuden käsittelyssä. Vuoden 2012 tapaan vuonna 2022 ensisijaisia tiedonlähteitä olivat pääasiassa poliisi, käräjäoikeus, syyttäjät sekä tutkinnanjohtajat. Jutuissa kuultiin lisäksi esimerkiksi perhesurman uhrin löytänyttä silminnäkijää sekä työmatkallaan tekijän kohdannutta miestä sekä ohikulkijoita.

Moniäänisyys teki jutuista kattavia, jolloin kuvaukset väkivallasta sekä sen muodoista olivat laajempia. Ääneen pääsivät joissain jutuissa myös lukijat, jotka kertoivat omia kokemuksiaan väkivallasta. Näin saatiin mahdollistettua lukijoiden osallistamista journalistisen tekstin tuottamiseen. Koska uutisten pituudessa, moniäänisyydessä sekä tarinallisuudessa on tapahtunut selkeä muutos, ennustamme sen merkityksen kasvavan tulevaisuudessa yhä suuremmaksi.

4.3.2 Muutokset kehyksissä

Taulukko 4 tarjoaa nopean silmäyksen kehysten jakautumiseen. Vuosina 2002 ja 2012 *pintaraapaisu väkivaltaan* -kehykseen sopivia juttuja löytyi saman verran (13 kpl). Vuoden 2022 aineistosta kehykseen sopi huomattavasti pienempi määrä juttuja.

Taulukko 4: Kehysten vuosittainen jakauma

Kehykseen *keitä ne on ne sankarit?* lukeutui eniten juttuja vuodelta 2012 (8kpl) ja 2022 (6kpl). Vuoden 2002 ajalta niitä kertyi sen sijaan vähiten (3kpl).

Olosuhteiden uhri -kehys oli selkeästi suurin vuonna 2012 (13kpl). Toiseksi eniten niitä oli vuonna 2022 (8 kpl) ja kolmanneksi eniten vuonna 2002 (7 kpl). Määrällisesti kehys on aineiston toiseksi suurin.

Väkivallan oppitunti -kehykseen sopi eniten juttuja vuodelta 2022 (8kpl). Määrä toiseksi suurin vuonna 2002 (5kpl) ja pienin vuonna 2012 (4 kpl). Ottaessa huomioon kaikkien tarkasteluvuosien yhteissumma, voidaan huomata, että *Väkivallan oppitunti* ja *keitä ne on ne sankarit?* -kehykset ovat yhtä suuria. Molempiin kehyksiin voitiin luokitella siis kuuluvaksi yhteensä 17 artikkelia.

Jotta kehyksiä voi tarkastella tarkemmin, täytyy ne suhteuttaa aineiston vuosittaiseen määrään (Taulukko 5). Koska yhdessä jutussa voi olla viittauksia useampaan kehykseen, niiden yhteenlaskettu kokonaismäärä ylittää sata prosenttia.

Taulukko 5: Kehysten vuosittainen jakauma suhteutettuna aineiston kokonaismäärään ≈%

N= 65	Pintaraapaisu väkivaltaan	Keitä ne on ne sankarit?	Olosuhteiden uhri	Väkivallan oppitunti
Iltalehti 2002	62 % (13kpl)	14 % (3kpl)	33 % (7kpl)	24 % (5kpl)

Iltalehti 2012	50 % (13kpl)	31 % (8kpl)	50 % (13kpl)	15 % (4kpl)
Iltalehti 2022	33 % (6 kpl)	33 % (6 kpl)	44 % (8kpl)	44 % (8kpl)

Aineistossamme oli kaikista eniten *pintaraapaisu väkivaltaan* -kehykseen sopivia juttuja (32 kpl), joka on noin 49 prosenttia koko aineistomme määrästä. Toiseksi eniten oli *olosuhteiden uhri* -kehysten juttuja (28 kpl), noin 43 prosenttia. *Keitä ne on ne sankarit?* -kehys ja *väkivallan oppitunti* -kehys olivat yhtä suuria (17 kpl) ja kattoivat noin 26 prosenttia aineiston määrästä.

Kehysten jakauma oli melko tasainen. Väkivaltamuotojen jakaumassa oli huomattavasti jyrkempiä eroja (ks. Taulukko 3). Kehyksissä oli jonkin verran vaihtelua tarkasteluvuosina. Vuonna 2002 suurin kehys oli *pintaraapaisu väkivaltaan* (50 %), jota seurasi *olosuhteiden uhri* -kehys (33 %), *väkivallan oppitunti* -kehys (24 %) ja viimeiseksi *keitä ne on ne sankarit?* -kehys (14 %). Lyhyet ja yksinkertaiset maininnat lähisuhdeväkivallasta olivat siis yleisempiä. Informaatiota lähisuhdeväkivallasta jaettiin juttujen yhteydessä vähän ja toimijuus tai väkivallan olosuhteet mainittiin vain osassa jutuista.

Vuonna 2012 *pintaraapaisu väkivaltaan* ja *olosuhteiden uhri* -kehykset olivat suurimpia (50 %). Toiseksi eniten oli *keitä ne on ne sankarit?* (31 %) ja vähiten oli *väkivallan oppitunti* -kehysten juttuja (15 %). *Olosuhteiden uhri* -kehys kasvoi siis tänä vuonna merkittävästi. Myös *keitä ne on ne sankarit?* -kehys kasvoi, kun taas *väkivallan oppitunti* kutistui. Tästä voi päätellä, että toimijuutta alettiin jutuissa korostamaan enemmän, mutta väkivallan opetukset eivät tuntuneet yhtä merkittäviltä.

Vuonna 2022 jutut jakautuivat kaikista tasaisimmin kehysten välille. Eniten juttuja oli *olosuhteiden uhri* sekä *väkivallan oppitunti* -kehyksissä (44 %). Hieman vähemmän oli *pintaraapaisu väkivaltaan* ja *keitä ne on ne sankarit?* -kehysten juttuja (33 %). Aineiston tasaisuudesta voi päätellä, että lähisuhdeväkivallan uutisointi oli vuonna 2022 monipuolisempaa ja jutuissa huomioitiin monta eri näkökulmaa.

Muutokset kehyksissä kertovat, että myös lähisuhdeväkivallan uutisoinnissa on tapahtunut muutoksia. Tutkimustulokset osoittavat siihen, että lähisuhdeväkivaltautisointi on laajentunut. Lähisuhdeväkivallan yhteydessä ei enää pelkästään kerrota yksinkertaisesti tapahtuneesta, vaan teon taustalla vaikuttavia tekijöitä arvioidaan enemmän. Myös tietoa erilaisista väkivallan muodoista levitettiin uudemmissa artikkeleissa enemmän. Koska myös henkisestä väkivallasta kertovien juttujen määrä suureni tarkasteluvuosien aikana (ks. Taulukko 3), voi päätellä, että myös henkisestä väkivallasta levitettiin enemmän tietoa. Myös pidempien feature-juttujen määrä on kasvanut aineistossa vuodesta 2002.

Aineiston pohjalta voi myös olettaa, että toimijuuden korostaminen on lisääntynyt. Vuonna 2002 uutisjutut olivat huomattavasti lyhyempiä, kuin vuonna 2012 tai 2022. Tällöin esimerkiksi elämäkerrallisia feature-juttuja esiintyi nykyistä harvemmin. *Keitä ne on ne sankarit?* -kehyksessä korostuvat erityisesti elämäkerralliset selviytymistarinat sekä lukijoiden lehdelle lähettämät kysymykset, joita löytyi määrällisesti eniten vuosien 2012 ja 2022 tarkastelujaksoilta.

Vuonna 2002 julkaistuissa jutuissa lähinnä ihannoidaan nopeaa toimintaa ja sovinnollista suhtautumista väkivaltaan. Henkisen väkivallan uhria kannustetaan olemaan tilanteessa "aikuisen" ihminen, joka ei vastaa väkivaltaan väkivallalla. Jutuissa myös varotettiin väkivallan uhreja mahdollisista tilanteista, joissa näiden tulisi toimia nopeasti ottamalla ohjat omiin käsiinsä. Kaikki vuonna 2002 tähän kehykseen sopineet jutut käsittelivät vain henkistä väkivaltaa.

Olosuhteiden uhri -kehys kasvoi tasaisesti tarkasteluvuosien aikana, mutta oli aina yksi isoimmista kehyksistä. On hyvä pohtia, miten kehys on muuttunut laadullisesti. Luvun 4.1.3 esimerkeistä huomaa, että tavassa, jolla syyt teon taustalla on esitelty, on muutoksia. 11.2.2002 ilmestyneessä Iltalehden jutussa todettiin vain, että paloittelumurhasta epäillyllä oli tiedettävästi mielenterveydenongelmia (Iltalehti 2002). Tämä poikkeaa vahvasti 11.2.2022 ilmestyneestä jutusta, jossa syyttäjä totesi, että lapsensa murhannut nainen oli mielenterveystutkimuksen jälkeen todettu syyntakeettomaksi (Halonen 2022). Mielenterveys tuodaan molemmissa jutuissa esiin, mutta vuoden 2022 jutussa kuvaus on maltillisempi.

5 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä tutkimuksessa selvitimme, miten Iltalehti on uutisoinut lähisuhdeväkivallasta artikkeleissaan vuosina 2002, 2012 ja 2022. Pyrkimyksenämme oli tuottaa tietoa erilaisista uutisten muodoista ja tyyleistä sekä niiden muutoksista vuosien varrella. Tässä luvussa pohdimme tutkimuksen kautta löytämiämme tuloksia ja esittelemme tutkimuksen tärkeimmät havainnot, joiden kautta pyrimme vastaamaan tutkimuskysymysiimme. Ensin esittelemme kaikki neljä aineistosta löytynyttä kehystä ja vastaamme ensimmäiseen tutkimuskysymykseen.

Ennen kehysten tarkempaa pohdintaa on tärkeää huomioida, millaisesta väkivallasta aineistomme jutut kertoivat. Fyysisestä väkivallasta kertovia juttuja löytyi aineistostamme kaikista eniten. Australiassa toteutetun mediatutkimuksen mukaan uutisointi keskittyy suhteettoman paljon juuri fyysiseen väkivaltaan sekä henkirikoksiin (Karageorgos ym. 2023, 8). Tutkimuksen tulokset heijastelevat siis melko hyvin aiempaa tutkimustietoa aiheesta. Koska suurin osa tutkimusaineistosta käsitteli joko fyysistä tai henkistä väkivaltaa, tutkimustamme on vaikea soveltaa taloudellisesta tai seksuaalisesta

väkivallasta kertovien juttujen tulkintaan. Muodostamamme kehykset kertovat paljon enemmän siitä, miten fyysistä ja henkistä väkivaltaa kuvataan.

Monet artikkelit lähisuhdeväkivaltaa käsittelevät artikkelit keskittyvät kertomaan faktat lyhyesti ja yksinkertaisesti. Tämä on hyödyllistä silloin, kun tapahtuma on tuore ja tärkeimmät tiedot siitä pitää saada kerrottua mahdollisimman nopeasti. Tällaiset jutut kuuluivat tutkimuksessamme *pintaraapaisu väkivaltaan* -kehykseen, joka oli tutkimuksessamme suurin. Kehyksen jutuille oli yleistä nopea, faktoihin pohjautuva näkökulma lähisuhdeväkivaltaan. Useat kehyksen jutut käsittelivät fyysistä väkivaltaa, mutta myös taloudellista ja henkistä väkivaltaa esiintyi. Kehyksessä esiintyi lyhyitä uutisia ja pitkiä feature-juttuja, jossa väkivalta mainittiin lyhyesti muutamassa lauseessa. Tästä voi siis päätellä, että iso osa lähisuhdeväkivallasta kertovista jutuista kertoo tilanteen faktat pintapuolisesti perehtymättä aiheeseen sen tarkemmin.

Muut aineistosta löytämämme kehykset keskittyivät lähisuhdeväkivaltaan yksityiskohtaisemmin. Kehyksessämme *keitä ne on ne sankarit?* jutut pureutuivat väkivaltaan, sen vaikutuksiin sekä tapahtumien kulkuun syvemmin. Kehys oli aineistossamme yhdessä *väkiöallan oppitunti* -kehyksen kanssa pienimpiä kehyksiä, mutta sen merkitys on uutisten sisällön kannalta merkittävä. Jutuissa korostui uhrin tai tekijän vahvan toimijuuden ihannointi. Väkiöallasta tilanteesta lähteneitä uhreja pidettiin sankareina, jotka ottivat tilanteen ohjat omiin käsiinsä. Tähän myös kannustettiin kirjoituksissa, joissa uhri ei ole vielä ymmärtänyt lähteä. Väkiöallan muotoja pyrittiin tuomaan esille ja kertomaan jo etukäteen, miten uhrin tulisi toimia tilanteessa saadakseen pidettyä kontrollin itsellään.

Lööppijulkisuuden keskeinen elementti on uhrien esittely. Heidät esitellään usein toisiksi, mikä edistää taipumustamme torjua haavoittuvuutta samalla itsessämme ja eristää se pois keskuudestamme. Kukaan ei halua olla uhri, jolloin keskitytään enemmän itsen psyykkiseen suojaamiseen eikä empatian rakentamiseen tai uhrien auttamiseen. (Näre ja Ronkainen 2008, 15.) Vahva toimijuus ei ole itsessään huono asia, mutta uutisten esittämä kuva sankarillisesta omien oikeuksiensa puolustajasta on osin haitallinen silloin, kun vastuu väkiöallan päättämisestä vieritetään uhriksi joutuneen henkilön harteille. Sankaritarinat, yksin ratkaistut tilanteet ja vahva omillaan pärjäämisen eetos sivuuttavat uhrien kokemat psyykkiset sekä fyysiset haitat eivätkä anna tilaa esimerkiksi empatialle.

Vuorovaikutus muiden kanssa ja tuen hyväksyminen ovat osa oppimista sekä henkistä kasvua. Ajatus omillaan pärjäämisestä sivuuttaa vallitsevat sosiaaliset ja yhteiskunnalliset rakenteet sekä epätasa-arvoisuudet, mitkä vaikuttavat yksilön mahdollisuuksiin lähteä väkiöallasta tilanteesta. Väkiöallan tekijöistä julkaistut kasvutarinat pääosin ihannoivat väkivaltaa käyttäneen henkilön kykyä muuttaa itseään parempaan suuntaan. Samalla sivuutetaan helposti tekijän jättämät fyysiset sekä henkiset jäljet uhreihinsa.

Toisaalta toimijuutta ja yksilön vastuuta omista teoistaan voi tuoda esille, kunhan väkivallan seuraamuksia tai siihen liittyviä haittoja ei häivytetä. Tarinat väkivallan selittäneistä ihmisistä tarjoavat arvokasta tietoa siitä, miten väkivalta näkyy esimerkiksi perhe- ja parisuhteissa. Varoitukset väkivallan piiloutuneista muodoista, kuten henkisestä väkivallasta tuovat lukijoille näkökulmia siihen millainen käytös lähisuhteissa ei ole hyväksyttävää. Uutisoinnissa tulee välttää vastuun vierittämistä uhrille. Uhreille tulee myös tiedottaa paremmin esimerkiksi erilaisista tukipalveluista, joista apua voi saada. Henkilötarinoissa on kannattavaa käsitellä enemmän myös väkivaltaisesta tilanteesta lähtemisen aiheuttamaa mahdollista negatiivista psyykkistä vaikutusta. Ihmiset ovat sosiaalisia olentoja, joilla on tarve läheisiin ihmissuhteisiin. Koska perhe- ja parisuhteet ovat vahvoja ihmissuhteita, niiden päättäminen on usein henkisesti raskas päätös väkivallasta huolimatta.

Lähisuhdeväkivaltaa käsittelevät jutut keskittyvät usein siihen, miksi väkivallan tekijä päätyi tekoonsa. Tällaiset jutut olivat tutkimuksessamme osa *Olosuhteiden uhri* -kehystä, jota esiintyi aineistossa paljon. Väkivallalle etsittiin selittäviä tekijöitä mielenterveysongelmista, avioerosta ja jopa uhrin omasta käytöksestä. Kehyksen jutut eivät suoraan sanoneet, että väkivaltaisille teoille oli olemassa yksinkertainen selitys. Voimakas painotus väkivallan taustalla oleviin syihin vie kuitenkin huomiota pois väkivallan uhrista. Samalla se myös voi hankaloittaa väkivallan yhdistämistä lähisuhdeväkivallan laajempaan yhteiskunnalliseen ongelmaan. Kun väkivalta esitetään kahden yksilön välisenä välienselvittelynä, sen taustalla vaikuttavia yhteiskunnallisia tai sukupuolittuneita syitä ei oteta huomioon.

Parisuhdeväkivallan yhteydessä on tyypillistä, että jos fyysinen tai seksuaalinen väkivalta ei ylitä rikoskynnystä, tekijää ei laiteta väkivallasta vastuuseen. Muutos nähdään tekijälle vapaaehtoisena ja lähisuhdeväkivallasta tulee paradoksaalisesti uhrin ongelma. (Näre ja Ronkainen 2008, 16.) Liiallinen tekijän motiivien ymmärtäminen voi siis antaa sellaisen vaikutelman, että tekijä ei ole vastuussa teoistaan ja uhri jää yksin kamppailemaan väkivallan jälkivaikutusten kanssa.

Olosuhteiden uhri -kehys syytti väkivallasta tekijän omien vaikeuksien lisäksi myös rikkinäistä systeemiä. Myös tällöin keskiössä oli väkivallan tekijä. Systeemiä kritisoitiin siitä, että se ajaa ihmisiä tilanteisiin, jossa he sortuvat väkivaltaan. Tässä huomaa kiinnostavan kehysten välisen intersektion. *Olosuhteiden uhri* -jutut veivät suurimman osan vastuusta pois yksilöiltä, kun taas *keitä ne on ne sankarit?* sysäsi kaiken vastuun yksilöille. Totuus siitä, miten lähisuhdeväkivallasta tulisi suhtautua löytyy todennäköisesti näiden kahden ääripään välistä.

Joskus väkivallan taustalla vaikuttavat tekijät, kuten mielenterveysongelmat, voidaan mainita. Jos rikoksen tekijä on esimerkiksi todettu syyntakeettomaksi mielenterveydellisin perustein, tämä tieto vaikuttaa tekijän tuomioon ja on sen takia kerrottava. On kuitenkin

tärkeä huomata, että väkivallan perustelu mielenterveydellisillä ongelmilla vahvistaa sairauksien ympärillä vallitsevaa stigmaa.

Neljäs ja viimeinen kehys, jota tarkastelimme, suhtautui väkivaltaan muita kehyksiä etäisemmin. Keskiössä ei ollut yksittäiset tapahtumat, vaan informaation jakaminen erilaista lähisuhdeväkivallan muodoista. *Väkivallan oppitunti* -kehykseen kuuluvat jutut varoittivat lukijoita väkivallan muodoista ja antoivat ohjeita siihen, mitä väkivaltatilanteissa tulisi tehdä. Ohjeita tarjottiin sekä uhreille että tekijöille, mutta ero näiden välillä oli selkeä. Tietoa keinoista avun saamiseen ja väkivaltaisesta tilanteesta lähtemiseen jaettiin uhreille paljon enemmän.

Journalismilla on tärkeä tehtävä yhteiskunnallisena tiedonvälittäjänä. Lähisuhdeväkivalta ei ole vain yksilön ongelma, vaan se vaikuttaa koko yhteiskuntaan. Journalismin avulla lisätään lähisuhdeväkivaltaan liittyvää yleistä kiinnostusta ja tietoutta sen laajuudesta, muodoista sekä vaikutuksista. Ongelma saadaan siis nostettua esille yhteiskunnallisessa keskustelussa, jolloin lähisuhdeväkivaltaan liittyvä stigma heikkenee ja antaa mahdollisuuden asenteiden muutokselle. Lisääntynyt keskustelu aiheesta kannustaa väkivallan uhreja ja tekijöitä aktiivisemmin avun piiriin, jolloin erilaisten avunsaannin muotojen esittelemisen merkitys korostuu. Keskustelu luo myös painetta tehdä yhteiskunnan eri tasoilla tehokkaampia toimia lähisuhdeväkivallan ehkäisemiseksi.

Median tehtävä on toimia vallan vahtikoirana, jolloin sillä on mahdollisuus pitää viranomaiset vastuussa lähisuhdeväkivaltaan liittyvistä toimista ja päätöksistä. Journalismin avulla voidaan paljastaa yhteiskunnassa vallitsevia epäkohtia ja luoda painetta muutokseen. *Väkivallan oppitunti* -kehyksen jutut toimivat väkivallan preventiona sekä interventiona. Väkiavallasta kertovat jutut ehkäisevät väkivaltaisiin tilanteisiin joutumista sekä auttavat lukijoita havaitsemaan väkivaltaisia tilanteita heidän omassa arjessaan.

Olemme nyt esitelleet tutkimuksessa löytyneet neljä kehystä. Seuraavaksi tarkastelemme kehysten muutoksia ja vastaamme näin toiseen tutkimuskysymykseemme.

Pintaraapaisu väkivaltaan -kehyksen juttujen määrä väheni jokaisena tarkasteluvuotena. Jutut myös pitenivät ja niihin valikoitiin laajemmin erilaisia haastateltavia. Tämä kuvastaa muutosta siinä, miten tietoa väkivallasta Iltalehdessä jaetaan. Aineistomme perusteella vaikuttaa siltä, että lähisuhdeväkivaltatutkimuksen sisältö on muuttunut viimeisen 20 vuoden aikana. Enää lehtiin ei kerätä jokaista paloittelusurmaa ja perheen sisällä tapahtunutta ampumatapausta. Lehtiin päätyvät lähisuhdeväkivaltatapaukset ovat tarkemmin taustoitettuja, pidempiä ja analyttisempia. Tässä näkyy myös aikaisemmissa tutkimuksissa esiin noussut raakojen väkivaltatapausten vähentyminen iltapäivälehdissä (Kivioja 2018, 135).

Tarkastellessamme kehystä *keitä ne on ne sankarit?* huomasimme, että vuonna 2002 kehykseen sopivia juttuja julkaistiin vähäisesti vuosiin 2012 ja 2022 verrattuna. Tämä voi

johtua siitä, että vuonna 2002 uutiset olivat merkittävästi muita tarkasteluvuosia lyhyempiä. Pidempää ja tarinallisempaa feature-journalismia lehdistä ei löytynyt yhtä runsaasti, jolloin tilaa sankaritarinoille tai tapahtumien tarkemmalle kertaamiselle ei jäänyt. Vuosina 2012 ja 2022 sankarillisia selviytymistarinoita julkaistiin enemmän. Vahvan toimijuuden ideaali sekä omilla pärjäämisen eetos ovat yhä vahvasti läsnä, eikä niiden välillä nähty yllä mainittujen vuosien välillä merkittävää eroa. Tämän voi toisaalta hahmottaa osana suomalaista kulttuuria.

Suomessa asenne haavoittuvuuteen on yhä kova. Haavoittuvuus ja heikkous nähdään usein feminiinisenä piirteenä, mutta toisin kuin ennen, feminiinisyys ja haavoittuvuus ei oikeutakaan suojeluun. Yksilön oletetaan tunnistavan itse erilaiset riskitekijät, ja riskitietoisuuden ja arvioinnin peittäessä erehdyksestä tulee henkilön kantaa itse vastuu. (Näre ja Ronkanen 2008, 9–10.)

Haavoittuvuus ei ole itsessään paha asia, vaan se on inhimillistä ja tärkeä osa yksilön elämää. Näre ja Ronkainen (2008) määrittelevät haavoittuvuuden yhdeksi keskeiseksi ruumiillisen, tuntemaan pystyvän ja merkityksiä oivaltavan ihmisen ominaisuudeksi. Tämä mahdollistaa herkkyyden, joustavuuden sekä kyvyn olla suhteessa toiseen myötäelämisen kautta.

Vuonna 2002 *olosuhteiden uhri* -kehykseen lukeutuvat jutut olivat lyhyitä. Väkivalta selitettiin lyhyesti eikä selityksen lähde paljastettu. Tämä tarkoitti sitä, että esimerkiksi tekijän mielenterveysongelmat tai parin avioero todettiin kiistattomana totuutena ja juttu siirtyi nopeasti eteenpäin. Vuoden 2012 ja 2022 featurejutuissa syitä väkivallalle pohdittiin syvällisemmin.

Väkivallan syiden kartoituksesta tullut monipuolisempaa ja hienovaraisempaa. *Olosuhteiden uhri* -kehyksen juttuja esiintyi myös vuonna 2022, mutta jutuissa esitetyt väkivallan syyt pyrkivät kartoittamaan tapauksen taustaa tekijän väkivallan selittelyn sijaan. Kuten muissakin kehyksissä, myös tiedonlähteiden määrä ja laatu kehittyi. Mielenterveysongelmat yhdistettiin johonkin kontekstiin, kuten tuomioistuimen määräämään mielentilatutkimukseen. Enää selitykseksi ei riittänyt, että tekijä oli ”tiedettävästi” mieleltään sairas. Muutos näkyi myös siinä, puhuttiinko jutussa epäilystä vai tuomitusta rikollisesta. Vuoden 2002 jutut pyrkivät erittelemään epäiltyjen tekijöiden motiiveja jo ennen oikeudenkäyntiä. Vuonna 2022 motiivin etsintä kohdistui jo rikoksesta tuomittuihin.

Henkistä väkivaltaa käsittelevät jutut kasvoivat ylipäänsä aineistossa (ks. Taulukko 3), joten myös *olosuhteiden uhri* -kehyksessä henkistä väkivaltaa käsittelevät jutut lisääntyivät. Yleensä henkiseen väkivaltaan ei liittynyt rikosta ja väkivallan tekijää kohdeltiin ymmärtäväisesti. Uhria ei suoraan syytetty, mutta tekijän väkivallalle löytyi usein hyvä selitys, joka omalta osaltaan oikeutti esimerkiksi peittämisen.

Väkivallan oppitunti -kehys oli suurin viimeisenä tarkasteluvuotena (ks. Taulukko 5). Tämä kertoo siitä, että väkivallasta tiedottamisesta on tullut tärkeämpää. Vuonna 2002 oli myös muutamia tähän kehykseen sopivia juttuja, mutta vuoden 2022 ja 2012 jutut olivat pidempiä ja yksityiskohtaisempia. Väkivallan muodoista kerrottiin kattavasti ja yksityiskohtaisesti. Jutut käsittelivät sekä väkivallan preventiota että interventiota. Uskomme, että samalla, kun lähisuhdeväkivallan tietous kasvaa, myös lähisuhdeväkivallasta tiedottavien juttujen määrä kasvaa samalla.

Jokainen kehys muuttui tarkasteluvuosien aikana sekä määrällisesti että laadullisesti. Myös uutisoinnissa tapahtui merkittäviä muutoksia (ks. 4.3.2). Seuraavaksi erittelemme muutamia syitä, joiden uskomme vaikuttaneen lähisuhdeväkivallasta uutisoimisen muutoksiin.

Medioiden välinen kilpailu on kiristynyt erityisesti internetin kehityksen myötä. Digitaalinen kilpailu on tuonut markkinoille esimerkiksi viihteellisiä suoratoistopalveluja, jotka kilpailevat kuluttajien rahasta ja ajankäytöstä uutismedioiden kanssa. Globalisaation myötä kilpailijoiksi ovat nousseet myös ulkomaiset uutismediat, jotka tarjoavat lukijoille kiinnostavaa sisältöä silloin, kun kotimainen tarjonta ei riitä tai tyydytä (Kivioja 2018, 82).

Toimitustyöhön uskotaan vaikuttavan erityisesti sosiaalinen media ja mediakilpailun aiheuttamat tulospainet. Myös yleisön tuottamat sisällöt ja osallistuminen uutistoimintaan vaikuttavat sen muutokseen. (Kuutti 2015, 122.) Mediakilpailun kiristyminen nousi esille erityisesti 1990-luvulla alkaneen taboidisoitumiskehityksen myötä. Valtamediat alkoivat omaksumaan tabloideille tunnusomaista viihteellisyyttä ja iltapäivälehtimäisyyttä. (Kivioja 2018, 84.)

Yksi keskeisimmistä tutkimustuloksistamme oli feature-juttujen ja moniäänisyyden lisääntyminen. Syy tähän voi löytyä juuri uutisoinnin kilpailun ja viihteellisyyden kasvusta. Kilpailun kasvaessa lukijat kaipaavat uutisoinnilta todenmukaisuuden lisäksi myös yksityiskohtaisuutta sekä viihteellisyyttä. Tämä koskee erityisesti väkivaltauutisointia. Ilmiö näkyy esimerkiksi true crime -viihteen lisääntyneenä kulutuksena. Tositapahtumiin perustuva kirjallisuuden, television sekä podcastien genre tarjoaa lukijoille mahdollisuuden tutustua ihmisyiden pimeään puoleen yksityiskohtaisesti käsiteltyjen yksittäistapahtumien kautta.

Toinen keskeinen tutkimustulos oli pintapuolisten väkivaltajuttujen vähentyminen ja informatiivisten juttujen lisääntyminen. On mahdollista, että tämä muutos uutisoinnissa viittaa siihen, että lähisuhdeväkivalta mielletään vakavampana ongelmana, josta tiedottaminen on yksittäisten väkivaltatapausten kertaamista tärkeämpää. On positiivista, että lähisuhdeväkivallan uutisointi kehittyy rakentavampaan ja monipuolisempaan suuntaan. Vaikka motiivina saattaakin olla väkivallan viihdearvo, uutisointi voi silti levittää hyödyllistä tietoa lähisuhdeväkivallasta ja auttaa yleisöä hahmottamaan ilmiön vakavuutta.

Kiinnostavaa tutkimuksessa olivat Iltalehden omat väkivallan määritelmät. Sanaa “lähisuhdeväkivalta” ei mainittu aineistossa kertaakaan ja sana “parisuhdeväkivalta” esiintyi vain muutamassa jutussa. Tutkimuksessa käytimme siis omaa tietouttamme aiheesta valikoidessamme juttuja.

Korostamme vielä, että lähisuhdeväkivallasta uutisointi ei ole mustavalkoista. Yksikään kehys ei ole itsessään paha, eikä yksikään kuvaa ainoaa oikeaa tapaa uutisoida lähisuhdeväkivallasta. Tarkoituksenamme tutkimuksessa ei ole pelkästään kritisoida uutisointia, vaan tuottaa tietoa siitä, miten lähisuhdeväkivalta kehystetään Iltalehdessä.

6 LOPUKSI

Tässä luvussa arvioimme tutkimuksen luotettavuutta ja toteutusta. Lisäksi pohdimme mahdollisia aiheita jatkotutkimukselle.

6.1 Tutkimuksen arviointi

Tässä tutkimuksessa tarkastelimme yhteensä 65 lähisuhdeväkivallasta kertovaa uutista. Käsitelimme aineistoamme ja sieltä löytämämme kehyksiä määrällisesti, mutta tutkimuksen keskiössä olivat juuri laadulliset menetelmät ja kehysanalyysi. Vaikka aineisto oli laaja, se ei kuitenkaan ollut tarpeeksi suuri, jotta olisimme voineet muodostaa määrällisiä johtopäätöksiä Iltalehden uutisoinnista. Emme voi tutkimuksen perusteella todeta, että suurin osa viimeisen 20 vuoden jutuista käsittelee lähisuhdeväkivaltaa pelkästään pinnallisesti, tai että toimijuutta korostettiin aina vähemmän kuin väkivallan tekijän motiiveja. Aineisto ei myöskään heijastele koko vuoden tilannetta, koska luimme jokaiselta vuodelta vain neljän viikon lehdet. Tämä vastasi noin 8 prosenttia koko vuoden lehdistä. Havaintomme perustuvat siis oman aineistomme analyysiin.

Kehysanalyysia tehdessämme muodostimme kehykset aineistosta itse. Kehykset ja niiden jakautuminen perustuu siis omiin subjektiivisiin tulkintoihimme ja arvioihimme. Jos tutkimuksen tekisi uudestaan samalla aineistolla, siitä voisi nousta täysin erilaisia kehyksiä. Jutut saattaisivat myös jakautua kehysten välillä eri tavalla. On siis otettava huomioon, että tutkimuksen analyysi pohjautuu vahvasti omiin tulkintoihimme aineistosta.

Myös se, miten määrittelimme väkivallan, vaikuttaa tutkimuksen tulokseen. Päätimme ottaa mukaan jokaisen maininnan fyysisestä, henkisestä, taloudellista ja seksuaalisesta väkivallasta. Valinnat perustuivat valitsemiimme määritelmiin lähisuhdeväkivallan muodoista. Koska lähisuhdeväkivaltaa ei lähes koskaan nimetty, teimme itse päätöksen siitä, mikä lasketaan lähisuhdeväkivallaksi teoreettisen viitekehysemme avulla.

Päätimme myös ottaa tutkimukseemme kaikenlaisia juttutyyppejä, kuten uutisia, keskustelupalstatekstejä, feature-juttuja ja kolumneja. Rikosuutiset ovat melko suoraviivaisia kuvauksia lähisuhdeväkivallasta. Featurejutuissa, kolumneissa ja keskustelupalstoissa nojasimme enemmän omaan tietämykseen aiheesta juttuja valikoidessamme. Myös tämä vaikuttaa aineistomme muodostumiseen ja näin tutkimustuloksiin. Lisäksi valitsimme digilehtien sijasta tarkastelumme näköislehdet. Koska kaikki jutut eivät enää päädy printtilehtiin, tämä olennaisesti rajasi osan lähisuhdeväkivaltauutisista pois.

Lopuksi myös aineistossa esiintyneet väkivallan muodot vaikuttivat tuloksen tulkitsemiseen. Fyysistä väkivaltaa oli ylivoimaisesti eniten ja henkistä väkivaltaa toiseksi eniten. Aineistossa oli vähäinen määrä taloudellista tai seksuaalista väkivaltaa käsitteleviä juttuja. Jotta näiden kahden väkivaltamuodon kehystämistä voisi tutkia paremmin, täytyisi myös tutkimusaineiston sisältää enemmän näistä kertovia juttuja.

6.2 Jatkotutkimus

Tässä luvussa pohdimme mahdollisia jatkotutkimusaiheita. Tutkimuksemme keskittyi pääasiassa muodostamiimme kehyksiin ja niiden arviointiin. Tulokset jättivät kuitenkin muutamia aukkoja, joita voidaan täyttää jatkotutkimuksen kautta.

Koska tarkastelimme vuosilta 2002, 2012 ja 2022 vain neljän viikon lehtiä, emme voi yleistää keräämäämme aineistoa kokonaisen vuoden uutisointiin Iltalehdessä. Jatkotutkimuksessa voitaisiin esimerkiksi selvittää kokonaisten vuosien lähisuhdeväkivallan muotojen tilastoa määrällisenä tutkimuksena. Näin voitaisiin tuottaa tarkempaa tietoa siitä, mitkä lähisuhdeväkivallan muodot saavat uutisoinnissa eniten näkyvyyttä. Samalla voitaisiin myös tarkastella sitä, mistä tiettyjen väkivaltamuotojen korostuminen johtuu.

Tutkimuksen teoreettisessa viitekehyksessä käsitellyt lähisuhdeväkivaltatilastot käsittelivät fyysistä väkivaltaa. Fyysistä väkivaltaa onkin mitattu huomattavasti muita väkivaltamuotoja enemmän. THL on selvittänyt henkistä lähisuhdeväkivaltaa ensimmäistä kertaa vuonna 2023 ilmestyneessä raportissa, joka on osa *Terve Suomi* -tutkimusta (Hietämäki ym. 2023). Uskomme, että tulevaisuudessa lähisuhdeväkivallan muotojen esiintyvyyttä mitataan laajemmin. Tätä voi hyödyntää myös tutkimuksissa, jotka pyrkivät selvittämään juuri henkisen lähisuhdeväkivallan kuvaamista mediassa.

Seksuaalisesta väkivallasta kertovia juttuja löytyi tutkimuksessamme kaikista vähiten. Pohdimme, voiko tähän olla syynä esimerkiksi se, että lähisuhteen sisällä tapahtuvaa seksuaaliväkivaltaa raportoidaan vähän. Syynä voi olla myös esimerkiksi se, että lähisuhteen seksuaaliväkivaltaa pidetään tabuna suomalaisessa yhteiskunnassa. Tätä voisi selvittää mahdollisessa jatkotutkimuksessa.

Jatkotutkimuksen kannalta on myös mielenkiintoista pohtia syvemmin lähisuhdeväkivaltauutisoinnin sukupuolittuneisuutta iltapäivälehdissä. Iltapäivälehdet tavoittavat suuria yleisöjä, ja niiden kautta on mahdollista lisätä tietoisuutta väkivallan sukupuolittuneisuudesta. Toisaalta ne voivat myös omalta osaltaan vahvistaa yhteiskunnassa vallitsevia normeja ja käsityksiä, joiden mukaan uhrit ovat yleensä naisia ja tekijät miehiä.

Monipuolisen uutisoinnin kautta voidaan purkaa sukupuoleen liittyviä ennakko-oletuksia ja antaa ääni lähisuhdeväkivallan uhreille. Uhrien kokemukset ja tarinat auttavat

ymmärtämään lähisuhdeväkivaltaa ilmiönä laajemmin ja tuovat esille myös esimerkiksi miehiin kohdistuvaa lähisuhdeväkivaltaa. On mielenkiintoista pohtia, onko uutisoinnissa tapahtunut jonkinlaista muutosta mies- ja naisuhreista uutisoitaessa vuosien saatossa. Onko väkivaltauutisoinnista tullut esimerkiksi monipuolisempaa ja sukupuolesta riippumattomampaa? Kuinka paljon uutisoinnissa käsitellään esimerkiksi sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen kokemaa lähisuhdeväkivaltaa?

Lähteet

Alma Media. (2023). Iltalehti. <https://www.almamedia.fi/mainostajat/mediat-ja-palvelut/valtakunnalliset/iltalehti/>

Attila, H., Keski-Petäjä, M., Pietiläinen, M., Lipasti, L., Saari, J., & Haapakangas, H. (2023). *Sukupuolistunut väkiovalta ja lähisuhdeväkivalta Suomessa 2021*. Tilastokeskus. https://www.stat.fi/media/uploads/sukupuolistunut_vakivalta_temasivu/sukupuolistunut_v%C3%A4kivalta_ja_l%C3%A4hisuhdev%C3%A4kivalta_suomessa_2021_loppuraportti.pdf

Aalto, I. (2012). *Isyyden aika: Historia, sukupuoli ja valta 1990-luvun isyyskeskusteluissa*. Jyväskylän yliopisto. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/41477/2/978-951-39-5230-3.pdf>

Bildjuschkin, K., Ewalds, H., Hietämäki, J., Kettunen, H., Koivula, T., Mäkelä, J., Nipuli, S., October, M., Peltonen, J., & Siukola, R. (2020). *Väkiovaltakäsitteiden sanasto*. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139150/URN_ISBN_978-952-343-211-6.pdf

Collins, W. A. (2003). More than Myth: The Developmental Significance of Romantic Relationships During Adolescence. *Journal of Research on Adolescence*, 13(1), 1–24. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1532-7795.1301001>

Cullen, P., O'Brien, A., & Corcoran, M. (2019). Reporting on domestic violence in the Irish media: an exploratory study of journalist's perceptions and practices. *Media, Culture & Society*, 41(6), 774–790. <https://journals-sagepub-com.ezproxy.jyu.fi/doi/epub/10.1177/0163443718823141>

Danielsson, P., Salmi, V., Sirén, R. (2014). *Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2013 – Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia*. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/4c8dfa29-fecb-41ea-a0d3-e14dd0c25b7c/content>

Eige. (2023). Gender equality index.

<https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2023/FI>

Gracia, E., & Merlo, J. (2016). Intimate partner violence against women and the Nordic paradox. *Social Science and Medicine*, 157, 27–30.

https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S027795361630140X?casa_token=KS YljxIPH08AAAAA:RUdK5TYRwSxAcQKaZ-YljMgIAVtlduPANpgIOSg2AK9t8y7lIRk2s4LXDdMou5MbRvIkQemK80

Haapakangas, K., Suonpää, K., Raeste, A., Laajasalo, T., Rajala, R., Klemetti, R., Vuorenmaa, M., Näsi, M., Nipuli, S., Karhinen-Soppi, A., Niklander, E., Bildjuschkin, K., Korjamo, R., Pelkonen, S., Rautio, J., Koukkula, M. (2023). *Lähisuhdeväkivalta 2021*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/146800/L%c3%a4hisuhdev%c3%a4kivalta%202021%20Suurin%20osa%20l%c3%a4hisuhdev%c3%a4kivallan%20uhreista%20on%20edelleen%20naisia%20tai%20tytt%c3%b6j%c3%a4%2c%20seksuaaliv%c3%a4kivallan%20uhreilla%20usein%20my%c3%b6s%20aiempia%20v%c3%a4kivaltakokemuksia.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Haselschwerdt, M. L., Carlson, C. E., & Hlavaty, K. (2021). The Romantic Relationship Experiences of Young Adult Women Exposed to Domestic Violence. *Journal of interpersonal violence*, 36(7–8), 3065–3092. <https://journals-sagepub-com.ezproxy.jyu.fi/doi/10.1177/0886260518771679>

Hietämäki, J., Laajasalo, T., Krogell, J. & Koukkula, M. (28.11.2023). *Väkivaltakokemukset*. THL Terve Suomi. https://repo.thl.fi/sites/tervesuomi/ilmioraportit_2023/vakivaltakokemukset.html viitattu 12.12.2023

Holma, J., & Nyqvist, L. (2017). Väkivaltatyö miesten kanssa. Teoksessa J. Niemi, H. Kainulainen, & P. Honkatukia (Eds.), *Sukupuolistunut väkivalta: oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma* (pp. 104–120). Vastapaino. [e-kirja]

Isaacs, D., & Mthembu, J. (2018). “I forgive him. It wasn’t easy for him. Social representations of intimate partner violence in the Western Cape Province media. *Critical studies in Media Communication*, 35(5), 468–482. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/15295036.2018.1501157>

JSN. (2011). Journalistin ohjeet. <https://jsn.fi/journalistin-ohjeet/>

Karageorgos, E., Boyle, A., & Cook, J. (2023). Perpetration, Victimhood, and Blame: Australian Newspaper Representations of Domestic Violence, 2000–2020. *Violence Against Women*, 0(0). <https://journals-sagepub-com.ezproxy.jyu.fi/doi/10.1177/10778012231166401>

Kivioja, P. (2008). *Iltapäivälehtien evoluutio median murroksessa: hiipuva printti, nouseva digitaalinen mahti ja ansaintamallinen uusi asento*. Väitöskirja. Tampere University Press.
<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/65312/978-951-44-7496-5.pdf?sequence=1>

Kivioja, P. (2018). *Iltapäivälehdet mediakentän ja yhteiskunnan muutoksessa*. Tampereen yliopisto, tiedotusopin laitos. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/104618/978-952-03-0904-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Kivivuori, J., Kemppi, S., & Smolej, M. (2002). *Etusivujen väkivalta: väkivalta iltapäivälehtien etusivuilla, todellisuudessa ja ihmisten peloissa 1980–2000*. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.
file:///C:/Users/35840/Downloads/196_Kivivuori_Kemppi_Smolej_2002.pdf

Kolttola, I. A., & Näsi, M. (2022). *Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2021: Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia*. Katsauksia, Nro 51/2022, Helsingin yliopisto, kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, Helsinki.
<https://helda.helsinki.fi/items/79abaed7-e9c1-4a96-8cc9-bbde631a758d>

Koskinen, H., & Virtanen, S. (2023). *Alkoholijuomien kulutus 2022*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://thl.fi/fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/paihteet-ja-riippuvuudet/alkoholi/alkoholijuomien-kulutus>

Kuutti, H. (2015). *Totuudenmukainen journalismi*. Jyväskylän yliopisto, viestintätieteiden laitos.
<https://jyu.finna.fi/Record/jykdok.1469086?sid=3518467115>

Mäkipää, L., & Mörä, T. (2009). Henkirikos yhdistää. Teoksessa E. Väliverronen (toim.) *Journalismi murroksessa*. Gaudeamus Helsinki University Press, (207–221.)

Mustonen, A. (2001). *Mediapsykologia*. WSOY.

Näre, S., & Ronkainen, S. (2008). *Paljastettu intiimi*. Lapin yliopistokustannus.

Puroila, A-M. (2002). *Erving Goffmanin kehysanalyysi sosiaalisen todellisuuden jäsentäjänä*. Lapin yliopisto.

Syrjälä, H. (2007). *Väkivalta lööppijulkisuudessa*. Tampereen yliopisto, Journalismin tutkimusyksikkö. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/105393/978-951-44-6915-2.pdf?sequence=1>

Tilastokeskus. (2023). Väestön ennakkotilasto.

<https://www.stat.fi/tilasto/vamuu>

Reunanen, E. (2017). *Uutismedia verkossa 2017: Reuters Institute Digital News Report - Suomen maaraaportti*. Tampere ja Helsinki: Tampereen yliopisto, Viestintäalan tutkimussäätiö.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-0486-7>

Liitteet

Liite 1: Tutkimusaineisto

2002

- 5.3.2002 Enonsa kuristajalle yli 10 vuotta vankeutta. (Petri Elonheimo)
- 6.3.2002 Seuraa Puolisoani! (Veera Rönkkö)
- 7.3. 2002 Tytär puukotti äitiään perheriidan päätteeksi. (Kimmo Repo)
- 9.3.2002 Raisiolaisäidin vangitsemista jatkettiin.
- 9.3.2002 Liiallinen erossaolo ahdistaa – Lapsen stressi voi altistaa aikuisiän alkoholismille. (Susanna Yliluoma)
- 9.3.2002 Naisiin kohdistuva väkivalta sai Tarja Halosen jyrättämään – Suomellakin on paljon petrattavaa. (Tiina Lappalainen)
- 3.6.2002 Littoisten paloittelusurma oikeuteen lähiaikoina.
- 4.6.2002 Miehet ottivat lainaa rahoittaessaan kaunotarta. (Jarmo Luuppala)
- 5.6.2002 Mies jäisi mielellään vaimon elätettäväksi. (Susanna Yliluoma)
- 7.6.2002 Mies mukiloi vaimoaan jo häilyönä.
- 7.6.2002 Äidille syyte poikansa myrkytysyrityksestä. (Merja Mähkä)
- 8.6.2002 Littoisten paloittelusurma oikeuteen 20. Kesäkuuta.
- 8.6.2002 Don Juan hurmaa ja tuhoaa naisensa. (Susanna Yliluoma)
- 2.9.2002 Vanki hakkasi vaimoaan leipäveitsellä Sulkavan vankilassa.
- 2.9.2002 Isä ampui poikaansa haulikolla Rantasalmella.
- 3.9.2002 Kata Kärkkäinen uppoutuu työhön Piippo-suhteen kariuduttua – En suostu julkiseen loanheittoon”. (Susanna Yliluoma)
- 3.9.2002 Mies ampui vaimonsa ja itsensä Rovaniemen mlk:ssa.
- 4.9.2002 Pariskunta kuoli ampumavälikohtauksessa Porissa.
- 5.9.2002 Anu Saagimille tarjottiin miljoonaa yhdestä yöstä – “Luonani ei asu ketään Ristomatin lisäksi”. (Kiti Lehtimäki)
- 7.9.2002 Ehdollisen tuomion saanut ex-virkamies aiotaan nimittää Helsingin palvelukeskuksen johtoon. (Uolevi Mattila)
- 7.12.2002 Enkeli vai paholainen? (Sofian sohva)

2012

- 2.1.2012 Lepää rauhassa, poikani. (Kalevi Tiitinen)
- 2.1.2012 Perhesurmien vuosi. (Jani Parkkari)
- 3.1.2012 Oma talo käytössä! (Leena Ylimutka)
- 4.1.2012 Kuudes surma samalla tilalla. (Kalevi Tiitinen)
- 5.1.2012 Missi pakeni jouluksi turvakotiin. (Eeva Louko)
- 7.1.2012 Ajaton tuomio. (Jani Parkkari)
- 7.1.2012 Ex-miehellä väkivaltatausta. (Eeva Louko)
- 7.1.2012 Levoton suhde. (Sofian sohva)
- 7.1.2012 Ampuja vangittiin. (Ninni Sandelius)
- 4.4.2012 Kouluampuja mielentilatutkimukseen.
- 7.4.2012 Kauanko jaksan? (Sofian sohva)
- 3.7.2012 Äiti pahoinpiteli lapsiaan vuosia. (Risto Kunnas)
- 5.7.2012 Perhesurma selviämässä.
- 5.7.2012 Isäpuoli huorittelee. (Sofian sohva)
- 6.7.2012 Miksi en saa seksiä? (Sofian sohva)
- 6.7.2012 Elinkautinen. (Jonna Pulkkinen)
- 7.7.2012 "Riita tuli jo ennen lomaa". (Hilkka Tienhaara)
- 7.7.2012 Raitarouva. (Stina Mäntyniemi)
- 7.7.2012 Liian raskas hinta. (Mari Mäkinen)
- 1.10.2012 Mies kaahasi vauva kyydissä.
- 1.10.2012 Hankalaa vaimoa kaupattiin netissä.
- 2.10.2012 Vanhemmat väänsivät pikkuvauvan jalkoja. (Petri Elonheimo)
- 2.10.2012 Mutta lapseni on niin herkkä. (Katja Ståhl)
- 5.10.2012 Tangolaulaja syytti itseään. (Leena Ylimutka)
- 5.10.2012 Tätä parisuhdeväkivalta voi olla. (Rebeca Romero)
- 6.10.2012 "Nettikiusaaja teki elämästämme helvetin". (Timo Kiiski)
- 6.10.2012 Suomi silmätikkuna. (Erkki Meriluoto)

2022

- 7.2.2022 Karmaiseva historia paljastui vasta oikeudessa. (Antti Halonen)
- 11.2.2022 Tampereen lapsisurmaaja määrättiin sairaalahoitoon. (Antti Halonen)
- 6.5.2022 Poliisi aloittaa esiselvityksen lastensuojelun toimista. (Katariina Taleva)
- 1.8.2022 Poika sai korvauksen isänsä kuolemasta – äiti kavalsi. (Petri Elonheimo)
- 4.8.2022 Miestä epäillään vaimonsa surmasta. (Joonas Alanne)
- 6.8.2022 Kalpea nainen kalliosta. (Heini Kilpamäki)
- 6.8.2022 Pohjalta Spotifyhin. (Katariina Lehtikanto)
- 6.8.2022 Tietoista tartuttamista. (Riika Tauriainen)
- 6.8.2022 Puhelin paljasti painajaisen. (Heidi Holmavuo)
- 6.8.2022 Nyt ei huvita. (Nita Makkonen)
- 6.8.2022 3 asiaa, joista riidellään eniten. (Noora Vilen)
- 6.8.2022 Kiinni kuin takiainen. (Taru Schroderus)
- 8.11.2022 Suomen mestari syöksyi huumehelvettiin. (Tomi Olli)
- 8.11.2022 Hyytävä näky odotti kahville mennyttä. (Jatta Lapinkangas)
- 11.11.2022 Näin Jouni löysi rakkauden Thaimaasta. (Linda Rantanen)
- 12.11.2022 Epäily: Mies tappoi vaimon ja itsensä. (Jatta Lapinkangas ja Jussi Korhonen)
- 12.11.2022 Varastetut kuumat hetket. (Tuuli Topelius)
- 13.11.2022 Tärkein isältä saatu oppi: "Kaunein sana on kiitos". (Heljä Salonen)